

SARJA- KIVAA!

Ruotsinsuomalaisten lasten sarjakuvia virtuaalisesta kielenelvytyksen työpajasta

Serier tecknade av sverigefinska barn från en virtuell workshop i språkrevitalisering för det nationella minoritetsspråket finska

Toim./red. Maarit Jaakkola & Leena Huss

Ruotsinsuomalaisten arkisto

Sisällys • Innehåll

Taustaksi • Bakgrund

Alkusanat (*Förord*) 5
Suvi Kokko

Ilta yhteisessä virtuaaliolohuoneessa
(*En kväll i det gemensamma virtuella vardagsrummet*) 6
Maarit Jaakkola ja Leena Huss

Miten tulla paremmaksi sarjiksiittäjäksi
(*Så blir du en bättre serietecknare*) 10
Henri Gylander

Osallistujien sarjakuvat • Deltagarnas serieteckningar

Matmysteriet (*Ruokamysteri*) 12
Alvin Eliasson
Kommentti • kommentar: Milla Paloniemi (Finland)

Kauhu-uni (*En kuslig dröm*) 17
Beatrix Lundqvist
Kommentti • kommentar: Jenny Hannula (Sverige)

Onnellinen elämä (*Det lyckliga livet*) 19
Blanka Lundqvist
Kommentti • kommentar: Ainur Elmgren (Finland)

Unelman unelma (*Drömmens dröm*) 25
Malte Lyyra
Kommentti • kommentar: Emma Åstrand (Sverige)

Taivas (*Himlen*) 27
Tilda Östberg

Karkki vai kepponen? (*Bus eller godis?*) 28
Tilda Östberg

Snösagan (*Talvinen tarina*) 29
Tilda Östberg

Aurinko ja kuu (*Solen och månen*) 30
Tilda Östberg
Kommentti • kommentar: Emma Åstrand (Sverige)

Sarjakivaa! Ruotsinsuomalaisten lasten sarjakuvia virtuaalisesta kielenelvytyksen työpajasta
Toim. Maarit Jaakkola & Leena Huss
© 2022

Sarjakivaa! Serier tecknade av sverigefinska barn från en virtuell workshop i
språkrevitalisering för det nationella minoritetsspråket finska
Red. Maarit Jaakkola & Leena Huss
© 2022

Ruotsinsuomalaisten arkisto – Sverigefinländarnas arkiv
BOX 17
SE-613 02 Eskilstuna
<http://arkisto.org>

ISBN: 978-91-527-5606-5

Kiinasta kotiin (<i>Hem från Kina</i>) Alvar Östberg Kommentti • kommentar: Ainur Elmgren (Finland)	32
En ny vas (<i>Uusi maljakko</i>) Melody Olbert Kommentti • kommentar: Markku Huovila (Sverige)	34
Hassut ihmiset (<i>De lustiga människorna</i>) Elliot Wathne Kommentti • kommentar: Markku Huovila (Sverige)	36
Prinsessa Annie (<i>Prinsessan Annie</i>) Annie Rodopoulos Kommentti • kommentar: Jenny Hannula (Sverige)	39
Kaikki on cool (<i>Alla är coola</i>) Vilja Holm	42
Pikachun sininen unelma (<i>Pikachus blåa dröm</i>) Vilja Holm Kommentti • kommentar: Ainur Elmgren (Finland)	43
Hämähäkkimies (<i>Spindelmannen</i>) Aku Uljas Kommentti • kommentar: Milla Paloniemi (Finland)	44
Lopuksi • Efterord	
Sarjakuva mediapedagogisena työkaluna (<i>Tecknade serier som ett mediepedagogiskt verktyg</i>) Maarit Jaakkola	46
Kielenelvytystä kynä kädessä (<i>Språkrevitalisering med pennan i handen</i>) Leena Huss	49
Vinkkejä virtuaaliseen kielenelvytykseen (<i>Tips för virtuell språkrevitalisering</i>) Maarit Jaakkola ja Leena Huss	51
Tekijät (<i>Medverkande</i>)	54

Alkusanat • Förord

Projekt *Sarjakivaa! Sverigefinska barn och unga tecknar serier* oli yhdistyksellemme Rusukille uusi ja mielenkiintoinen aluevaltaus. Yhdistyksemme on aikaisemmin toiminut paikallisella tasolla Uppsalassa, mutta Kielen ja kansanperinteen tutkimuskeskus Isofin myöntämä apuraha mahdollisti, että pystyimme järjestämään laajemmin hauskaa suomenkielistä tekemistä lapsille ja nuorille. Projektin mahdollisti myös, että lapsiperheet eri puolilla Ruotsia pystyivät luomaan yhteyksiä välilleen.

Suomen kieli ei säily ja kehity Ruotsissa ilman, että saamme nuoren polven vahvasti mukaan käyttämään kieltä. Lapset ja nuoret ovatkin aina olleet tärkeä kohderyhmä yhdistyksemme toiminnassa. Haluamme toimia nuorten omilla ehdoilla ja tarjota heille uudenlaista ja kiinnostavaa toimintaa. Koemme, että *Sarjakivaa!*-projekti antoi hyvän mahdollisuuden siihen. Toivomme nyt, että lasten piirustusharrastus jatkuisi sekä uusi yhteys perheiden välillä kehittyisi ja vahvistaisi lasten suomen kielen taitoja ja ruotsinsuomalaista identiteettiä.

Projektet *Sarjakivaa! Sverigefinska barn och unga tecknar serier* var en ny och intressant satsning för föreningen Rusukki. Vår förening har tidigare verkat lokalt i Uppsala, men tack vare bidraget från Institutet för språk och folkminnen Isof kunde vi organisera en rolig finskspråkig aktivitet för barn och unga över hela Sverige. Projektet gjorde det också möjligt för barnfamiljer från olika delar av Sverige att skapa nya kontakter med varandra.

Det finska språket inte kan bevaras och utvecklas utan att vi får med den unga generationen till att använda språket. Barn och unga har därmed alltid varit en viktig målgrupp för vår förening. Vi vill lyssna på unga och erbjuda dem en verksamhet som är nytänkande och intressant. Vi upplever att projektet *Sarjakivaa!* gav ett bra tillfälle för det. Nu önskar vi att barnens intresse för att teckna fortsätter och de nyskapade kontakterna mellan familjerna utvecklas samt kan stärka barnens kunskaper i finska och deras sverigefinska identitet.

Suvi Kokko

Puheenjohtaja
Ordförande

Rusukki

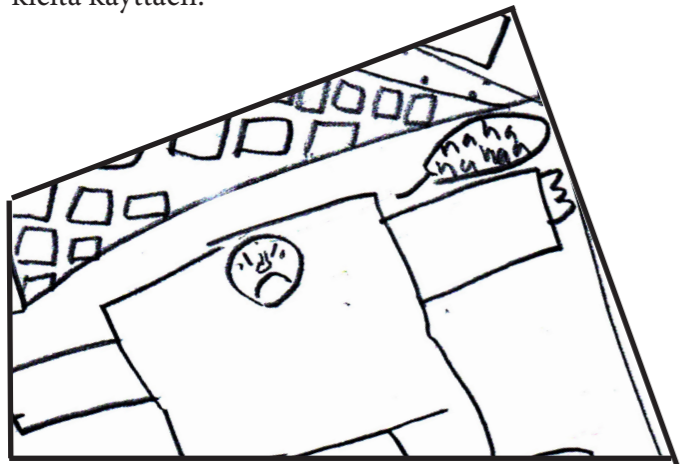
Uppsalan ruotsinsuomalaisten kieli- ja kulttuuriyhdistys
Sverigefinnarnas språk- och kulturförening i Uppsala

Ilta yhteisessä virtuaaliolohuoneessa

Perjantai! Eikö tänään kokoonnutakaan piirtämään?” Eräs äiti kertoi, että viikko työpajamme jälkeen hänen lapsensa oli kysellyt piirrosperjantain perään ja oli pettynyt, kun sitä ei tällä kertaa ollutkaan.

Piirtäjien perjantai oli harmillisesti vain kerta-tapahtuma – mutta se osoitti, että sosiaaliselle suomenkieliselle tekemiselle ympäri maata on kysyntää. Virtuaalinen olohuone voi parhaimmillaan avata ikkunan ruotsinsuomalaisten perheiden koteihin ja tuoda tekemiseen sellaisen uuden ulottuvuuden, jota paikan päällä kotona, kerhossa tai koulussa ei pääse kokemaan.

Työpaja *Sarjakivaa – sverigefinska barn och unga tecknar serier* oli ensimmäinen suomenkielinen virtuaalinen kielenelvytyspaja. Sen järjesti Uppsalan ruotsinsuomalaisten kieli- ja kulttuuriyhdistys Rusukki, ja projekti sai tukea Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen Isofin ensimmäisestä kielenelvytykseen suunnatusta hausta. Suomen kielen elvytys on Ruotsin hallituksen asettama tavoite. Kansallisia vähemmistökieliä on tarkoitus tukea erilaisin ruohonjuuritason toimin, jotta suomen, meänkielen, jiddischin ja romanikielten puhujien määrä kasvaisi. Tätä tarkoitusta varten myös suomen kielelle on perustettu Uppsalaan kansallinen kielikeskus, jonka henkilökunnan tehtävänä on tukea juuri senkaltaista toimintaa kuin *Sarjakivaa!*-työpaja oli: sosiaalista tekemistä, jossa opitaan yhdessä uutta suomen kieltä käyttäen.

Tässä kirjassa julkaistaan kaikki sarjakuvat, jotka saimme työpajan jälkeen. Työpajaan oli ilmoitautunut yhteensä 36 lasta 20:stä eri perheestä. Tapahtumassa oli linjoilla laskelmiemme mukaan yhtäaikaaisesti 38 käyttäjää – lapsia ja aikuisia – mutta lähes jokaisen ruudun takana oli vähintään kaksi henkilöä, useimpien takana kokonainen perhe, eivätkä kaikki näkyneet ruudun ääressä. Lisäksi osa osallistujista liittyi linjoille vain osaksi aikaa.

Kirja sisältää yhteensä 14 sarjakuvaa 11 piirtäjältä. Toistuvia teemoja ovat unet ja unelmat, eläimet, prinsessat ja kommellukset. Suuri osa lapsista käytti sarjakuvissaan suomea, mutta kirjoittaa sai myös ruotsiksi – tärkeintä oli, että puhuimme sarjakuvista suomen kielellä.

Haluamme tämän kirjan avulla dokumentoida pilottihanketta ja luoda rohkaisua vastaavien tapahtumien järjestämiseen. Ruotsinsuomalaiset perheet tarvitsevat yhteyttä toisiinsa, sillä monilla paikkakunnilla perheet kamppailevat pitääkseen vähemmistökieltä mukana omassa arjessaan. Kokoamalla ensimmäisen virtuaalisen työpajan tuotokset haluamme tehdä näkyväksi sitä, miten vaivatonta virtuaalisia tapahtumia on post-pandemian ajassa järjestää, ja luoda siten testattuja malleja seuraaville.

Ohjattua ja vapaata työskentelyä

Kun kutsuimme kokoon virtuaalisen sarjakuvatyöpajan 14. lokakuuta 2022, meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta siitä, miten oleilu verkkovälitteisesti onnistuisi – kokemuksemme erilaisista verkko-oppimisen menetelmistä ja ympäristöistä olivat enimmäkseen koulun arjesta. Osaisimmeko innostaa lapsia ruudun välityksellä siten, että he haluaisivat piirtää ja jakaa tuotoksia muiden kanssa päiväkotitai koulupäivän jälkeen? Miten tunnelma välittyisi ruudun kautta, ja miten rohkaisevaa, turvallista tuntuvaa ja mukavaa ilmapiiriä voisi luoda virtuaalitallassa? Miten käy-

tännössä tasapainottelisimme suomen ja ruotsin kielen käytössä, jos erot kielten osaamisessa olisivat eri perheissä kovin isot?

Luotimme kuitenkin siihen, että koska ruotsinsuomalaisilla perheillä ympäri maata ei ole juurikaan yhteisiä kohtaamispaikkoja, verkkovälitteinen hetki työviikon päätteeksi on mahdollinen ja houkutteleva. Edeltävä pandemia-aika oli luonnottoliset edellytykset verkko-työvälineiden käyttöön: verkkokokoustelu ja etätöskentelyn muodot olivat tulleet perheille tutuiksi sekä kouluissa että työpaikoilla. Ennen koronapandemiaa kynnyks vastavaan virtuaalisen tapahtuman järjestämiseen olisi ollut huomattavasti korkeammalla.

Sarjakivaa-työpaja koostui kahdesta osasta: ensiksi tehtiin yhteinen kuuden ruudun harjoitus, ja sen jälkeen alkoi vapaan piirtämisen jakso. Harjoituksia johti göteborgilainen sarjakuvapedagogi Henri Gylander, joka piirtää säännöllisesti muun muassa *Kamratposten*- ja *LasseMajas Detektivbyrå*-lehtiin.

Ohjattu harjoitus oli suunnattu perheen pienimmille, joista monet suuntasivat harjoituksen jälkeen nukkumaan. Vapaan piirtämisen jakson aikana vanhemmat lapset jatkoivat puuhiaan, ja perheet pääsivät juttelemaan keskenään pienemmissä kokoushuoneissa. Huoneissa keskusteltiin kaksikielisen perheen elämästä, ruotsinsuomalaisesta identiteetistä, suhteista Suomeen ja kaikesta mieleen tulevasta. Mukana oli myös joitakin isovanhempia, jotka yhtyivät keskusteluun.

Aikuisten lisäksi työpajassamme oli kolme assis-

tenttia, jotka toimivat esimerkillisinä innostajina koko illan ajan: 7-vuotias Alvin Eliasson Mölnlyckestä, 12-vuotias Aku Uljas Uppsalasta ja 14-vuotias Malte Lyyra Göteborgista. Pojat ovat innokkaita piirtäjiä ja jakoivat vinkkejään osallistujille.

Työpajan aikana kukin perhe sai itse järjestää iltarutiininsa siten kuin parhaaksi näki. Tabletin tai kannettavan tietokoneen saattoi sijoittaa keittiön pöydän ääreen niin, että ohjelmassa pysyi mukana arkitöiden ohessa.

Lopuksi kokoonnuttiin yhteen näyttämään muille, minkälaisia tuotoksia illan aikana oli syntynyt. Odotustemme vastaisesti suunnuoroa joutui odottamaan eivätkä lapset lainkaan arkailleet ottaa toisiinsa yhteyttä ruudun ääressä vaan kertoivat omista sarjakuvistaan innokkaasti ja kommentoivat myös toistensa piirustuksia kannustavaan sävyyn.

Neljä tuntia – liian pitkä, liian lyhyt

Työpaja sai lapsilta ja vanhemmilta runsaasti kiitosta: nelituntisen yhdessäolon aikana oli puhuttu paljon suomea, opittu uusia asioita ja solmittu uusia tuttavuuksia. Mielipiteet siitä, oliko neljän tunnin mittainen iltahetki liian pitkä vai liian lyhyt, vaihtelivat. Joissain perheissä pienimmät väsähtivät kesken. Toisissa perheissä taas kaivattiin lisää aikaa piirtämiseen ja jutusteluun.

Olemme kuulleet, että työpajan jälkeen moni lapsi tai nuori on jatkanut piirtämistä kotonaan. Monet sellaiset lapset, jotka eivät aiemmin olleet innostuneita visuaalisesta kielestä, ovat alkaneet aktiivisesti piirtää. Sarjakuvat ovat tuoneet innostusta myös kirjoittamiseen ja lukemiseen.

Erityisen hienoa on nyt dokumentoida ja esitellä tuotokset käsillä olevassa kirjassa. Haluamme kiittää Isofia halusta tukea tätä pioneerihanketta. Ruotsinsuomalaisten arkiston Helen Kantokoski-Kvibylle ja Anna-Karina Bogrenille suuret kiitokset siitä, että arkisto oli halukas julkaisemaan kirjan nykyhistorian dokumentaationa.

Göteborgissa ja Uppsalassa 24. marraskuuta 2022

Maarit Jaakkola ja Leena Huss

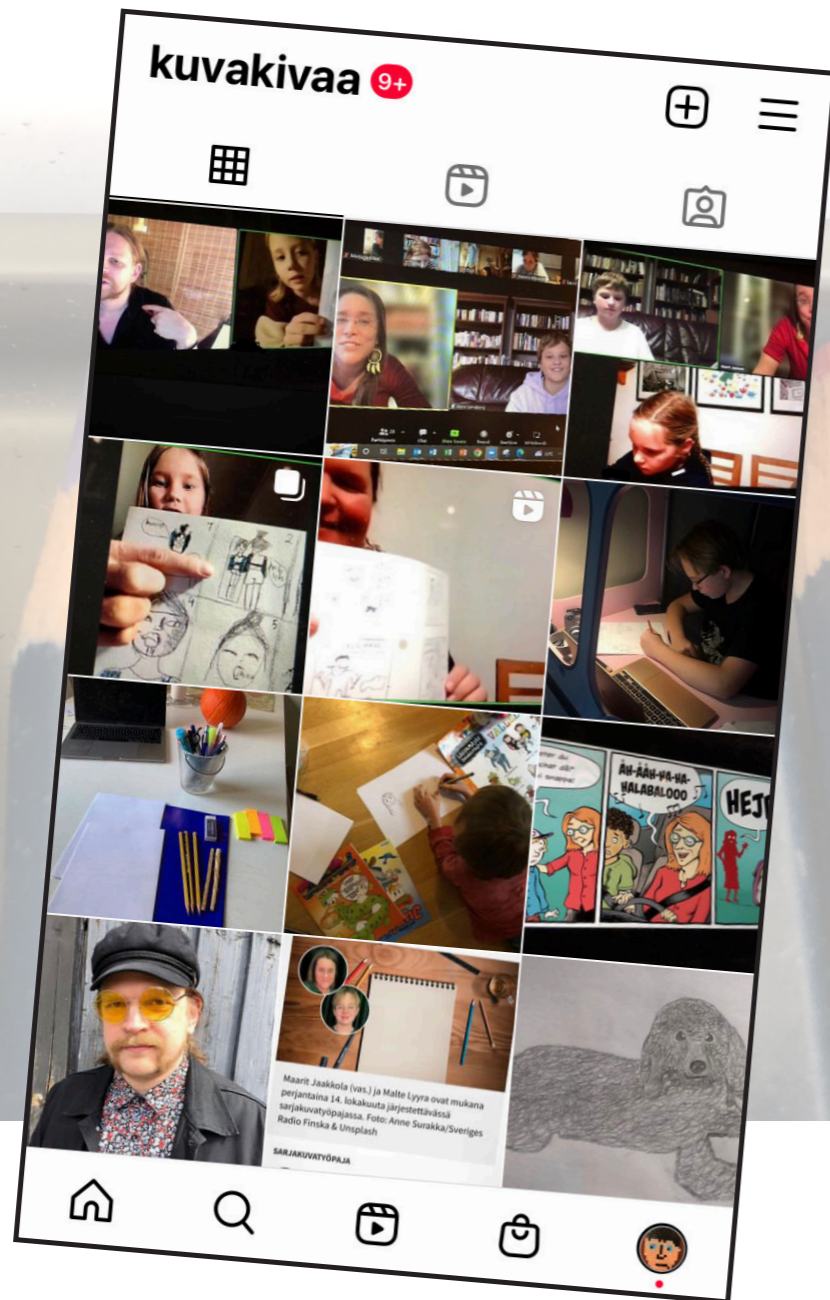
Työpajan osallistujien kommentteja

”Oli kiva, että muoto oli vapaa: sai tulla myöhässä, laittaa ruokaa samalla ja halutessaan poistua aikaisemmin. Tämä laski kynnystä osallistua tavallisen koulu- ja työpäivän jälkeen. Lapset olivat tyytyväisiä, kun saivat oppia uusia asioita. Yhdeksänvuotias kertoi oppineensa, että ensin kirjoitetaan ja sitten tehdään puhekupla. Meidän kaikkien mielestä oli kivaa tavata toisia suomenkielisiä perheitä.”

”Upeaa oli yhteys ympäri maan *suomen kielellä!* Myös itse asiasta eli sarjakuvista innostuttiin täysin yli odotusten. Jopa vastentahtoisesti piirtävät pysyivät ruudun äärellä koko nelituntisen ajan!”

”Työpaja oli sopiva sekoitus ohjausta, mahdollisuus omaan aktiviteettiin ja mukavaa yhdessäoloa.”

”Mukava ilmapiiri, ja kiva kun mukana asiantuntija, lapsia ja paljon osallistujia! Seitsemänvuotias tykkäsi kovasti piirustustehtävistä ja jaksoi jotenkuten seurata keskusteluja. Hän jutteli myös pienryhmässä mielellään, vaikka siellä ei sattunut olemaan muita juuri samankäisiä lapsia. Lisäksi hän kysyi tänään – perjantaina viikko Sarjakivaa!-työpajan jälkeen – onko sarjistyöpaja tänäänkin, ja pettyi, kun ei ollut.”

HENRI GYLANDER SELVITTÄÄ:

Miten tulla paremmaksi sarjipiirtäjäksi

Viisi loistavaa (tai ainakin ihan ok) vinkkiä!

1. Lue paljon erilaisia sarjakuvia

Laajentamalla näkymiä inspiraatio kasvaa.

Myös antoisaa ja rentouttavaa!

2. Harjoittele piirtämään suosikkihakmojasi

Mestareita kannattaa aina jäljitellä.

Auttaa myös löytämään oman tyylisi.

3. Ole oma itsesi

Ammenna tarinoita omasta elämästäsi - sellaisia, jotka vain sinä voit kertoa!

Ja usko ihmeessä omaan juttuusi muutenkin.

Usko vaikka yksisarvisiin, jos tykkäät piirtää niitä!

4. Pidä prosessi mielessä

Ai mikä prosessi? Tämä!

1. Idea
2. Käsikirjoitus
3. Layout
4. Luonnos
5. Tussaus
6. Viimeistely
7. Julkaisu

5. Pidä hauskaa!

Ota piirtäminen tosissaan, onhan se maaginen juttu. Mutta älä unohda että se saa olla kivaa!

SARJAKIVAA!!

Henri G.

Osallistujien sarjakuvat

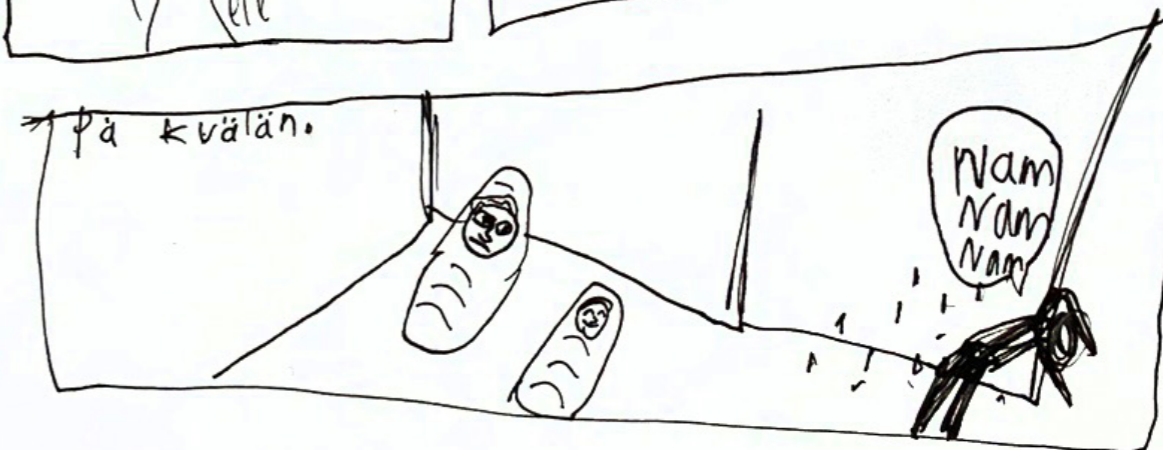
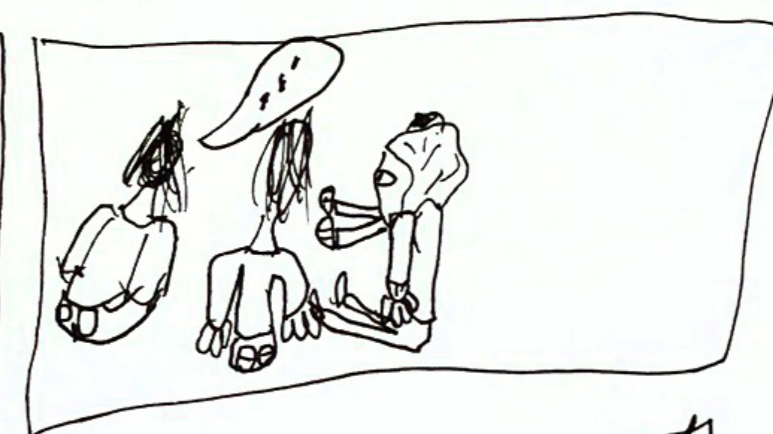
Alvin Eliasson:

Matmysteriet

Tiivistelmä: Tämä on ruokamysteri! Kuka varasti eväät koulun luokkaretkellä? Eräänä aamuna, kun kaverukset heräsivät teltassa, matkaan pakattuja eväitä ei löytynytäkään mistään. Teltan ympärillä oli vain muruja! Asiasta kerrottiin myös uutisissa. Päähenkilöt päättivät tehdä kaikkensa selvittääkseen mysteerin. Seuraavana yönä voro saapui taas, ja hänet saatiin kiinni. Tekijäksi paljastui Ella. Onneksi arvoitus ratkesi! Lopuksi peruutettiin auto ja päästiin lähtemään kotiin.

Alvin Eliasson, 7 år, Mölnlycke

Alvin Eliasson on Mölnlyckessä asuva seitsemänvuotias eka-luokkalainen, joka on tehnyt vapaa-ajallaan neljävuotiaasta alkaen stop motion -videoita. Hän tykkää myös piirtää sarjakuvia ja omia kirjoja, joita on tuoreimpien laskujen mukaan kertynyt 74 kappaletta. Hänen töitään julkaistaan YouTube-sa ja Instagramissa nimellä Supersnabbkillen.

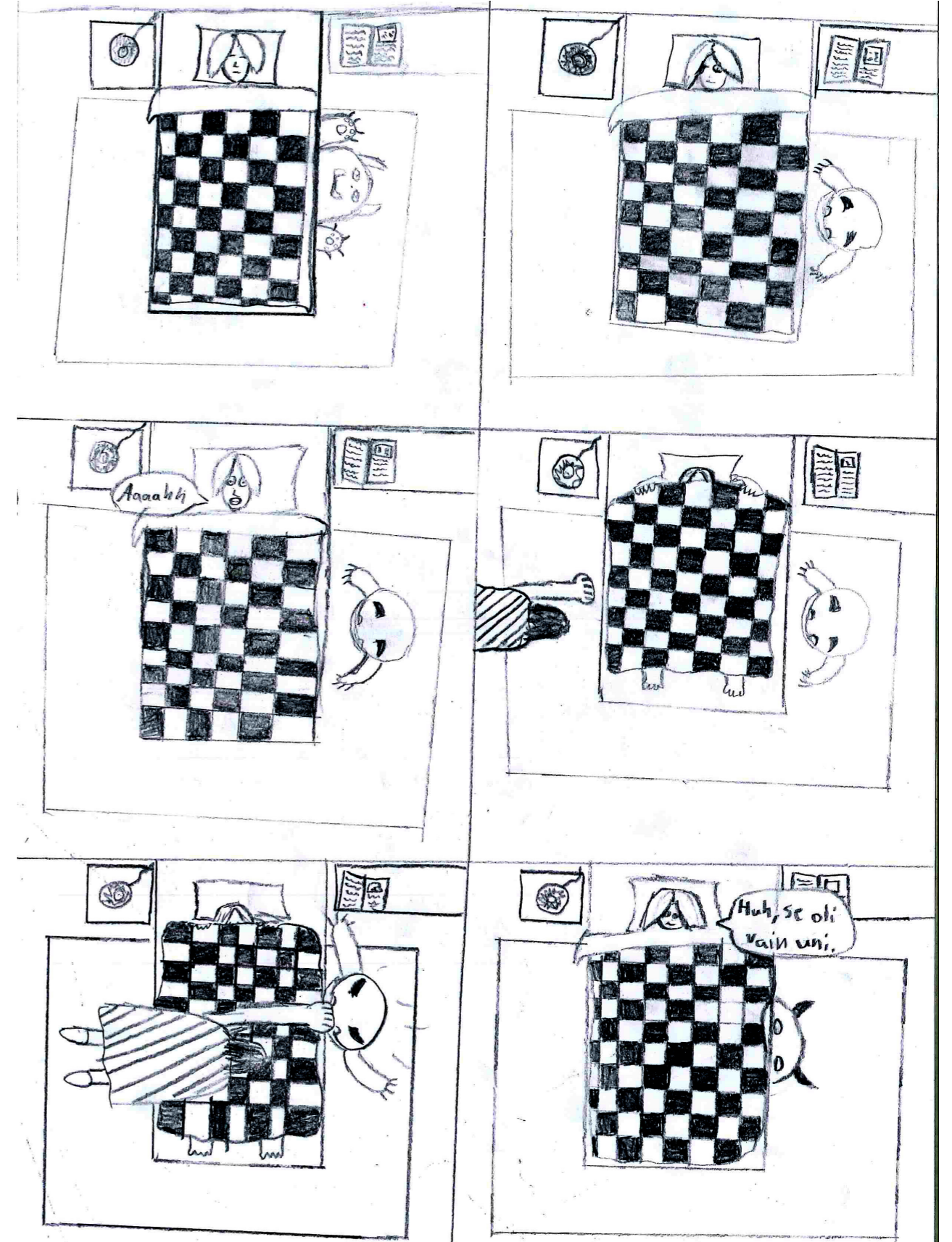
Milla Paloniemi, serietecknare från Finland, kommenterar:

”Alvin on keksinyt hauskan idean tarinalleen – tarina on arkinen ja ihmeellinen samaan aikaan! Kaikenlaista elämässä voikin sattua. Alvin on piirtänyt hienoja hahmoja, ja hahmoilla on herkullisia yksityiskohtia, kuten norsupaita! Sarjakuvassa on myös erinomaisia kuvakulmia, kuten lähikuva kirjasta. Se, että tapahtumat mainitaan televisiuutisissa, on aika hauska ja yllättävä idea. Ruokien varastelu ei ole tosiaankaan mikään pikkujuttu! Hyvä lopetus – onneksi mysteeri ratkesi!”

Beatrix Lundqvist:

Kauhu-uni

Beatrix Lundqvist, 12 år, Uppsala

Beatrix Lundqvist on 12-vuotias koululainen, joka harrastaa piirtämistä ja jääpalloa. Hän puhuu neljää kieltä – suomea, ruotsia, unkaria ja englantia – ja viihtyy monenlaisten urheiluharrastusten parissa. Sarjakuvansa "Hirveä uni" Beatrix teki Sarjakivaa!-työpajan ohjatun harjoituksen aikana. Peiton yksitiskohdat vaativat hieman lisätyötä jälkikäteen.

Jenny Hannula, serietecknare från Sverige, kommenterar:

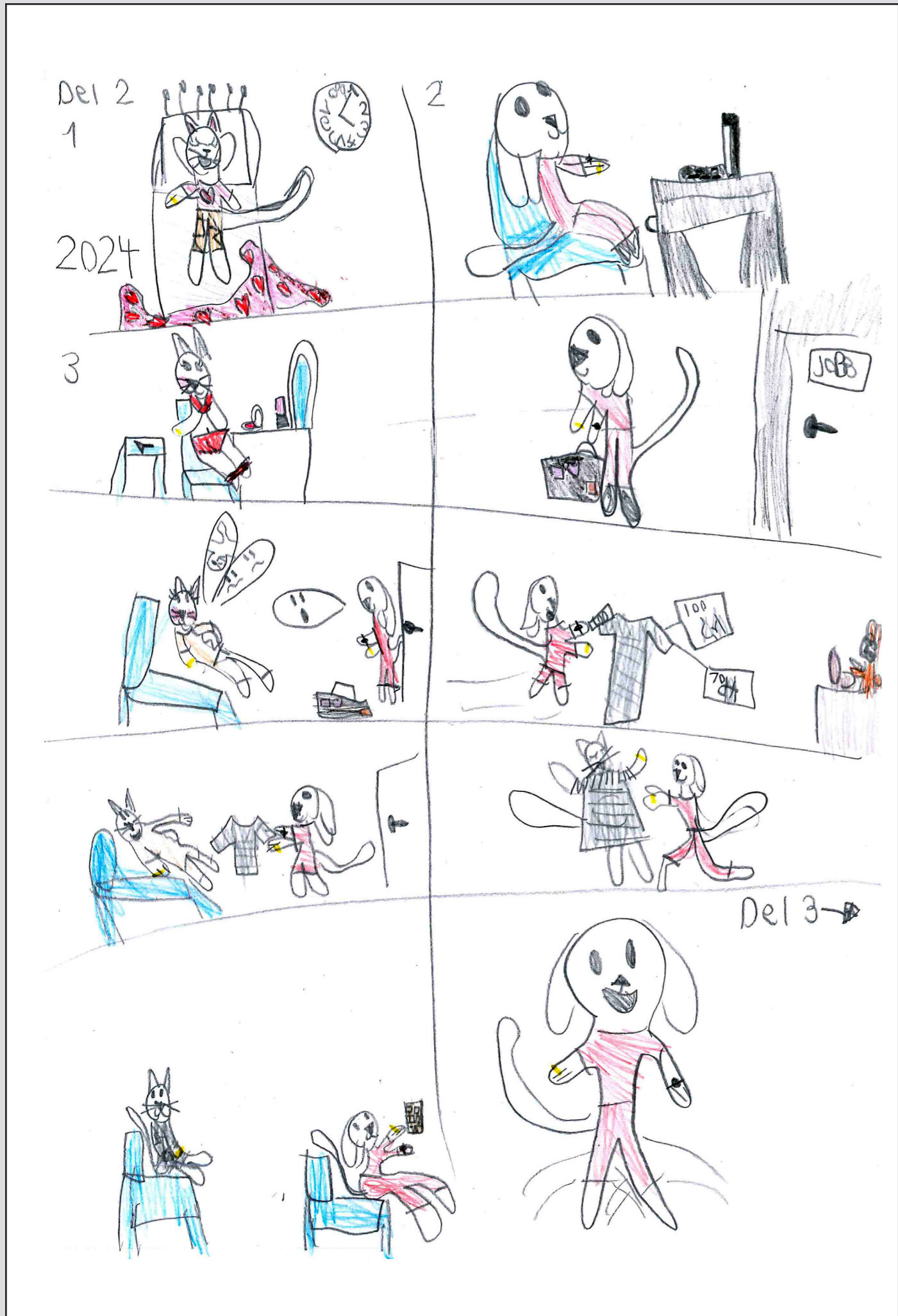
"Jag gillar verkligen att vi ser händelseförloppet ur samma fågelperspektiv i alla rutor och hur serieskaparen använder sig av utrymmet ovanför och under sängen för att skapa en dynamik mellan karaktärerna. Barnet i sängen i mitten, monstret under sängen och superhjälten längst upp. Och monstret slutar där hen börjar – under sängen. Genialiskt!"

"Pidän todella siitä, miten tapahtumat on kuvattu samasta lintu-perspektiivistä kaikissa ruuduissa ja miten sarjakuvapiirtäjä hyödyntää ylhäällä ja sängyn alla olevaa tilaa luodakseen dynamiikkaa hahmojen välille. Lapsi keskellä sängyssä, hirviö sängyn alla ja supersankari ylimpänä. Ja hirviö päättyy sinne, mistä se lähtikin – sängyn alle. Nerokasta!"

Blanka Lundqvist:

Onnellinen elämä

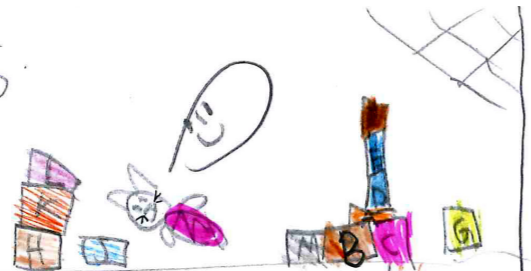

Dei 4
2026

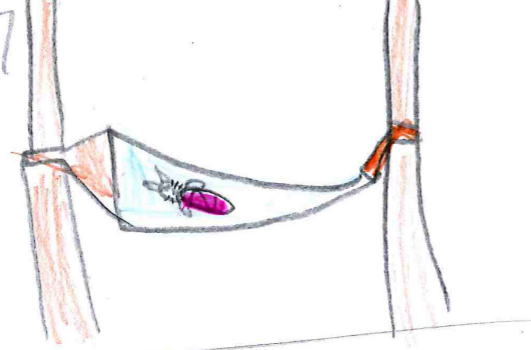
2

6

7

8

3

4

Jaaa!

5

10

SLut Dei 5 ->

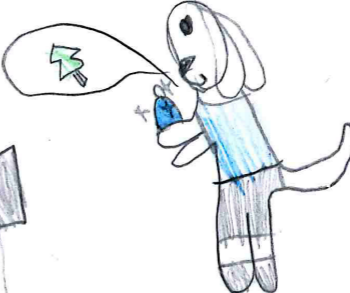
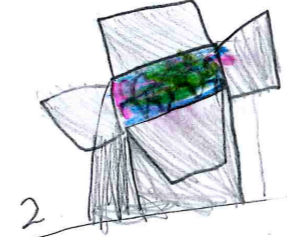
Dei 5
2027

5

6

2

7

8

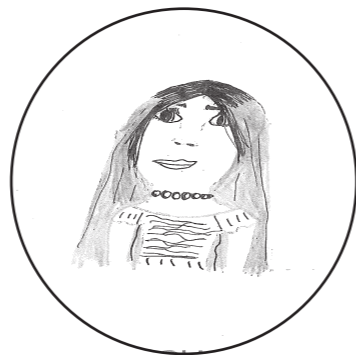
Hej ♥

F

Blanka Lundqvist, 8 år, Uppsala

Blanka Lundqvist on juuri täyttänyt 8 vuotta, ja hän haluaa isona taiteilijaksi. Piirtämisen, maalaamisen ja kuvanveiston lisäksi hän rakastaa tanssimista, etenkin balettia, ja taitoluistelua.

Ainur Elmgren, serietecknare från Finland, kommenterar:

”Blankan sarjakuvissa riittää draamaa ja suuria tunteita. Surun kyneleet tulvivat kuin kevät puro, ja sydämet sähköyvät ihastuksesta, kun rakastavaiset eroavat ja palaavat jälleen yhteen. Eikä seikkailu lopu siihen – perhe-elämässäkin riittää jännitystä kuin saippuaopperassa! Blanka hallitsee hyvin sarjakuville ominaisen tyylitellyn kuvakielen.”

Malte Lyyra:

Unelman unelma

Malte Lyyra, 14 år, Göteborg

Malte Lyyra on 14-vuotias yläkoululainen, joka harrastaa animaationtekoa ja käy kulttuurikoulun elokuvaryhmässä Göteborgissa. Hän sai erityismaininnan sarjakuvateoksestaan ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten kirjoituskilpailussa vuonna 2018.

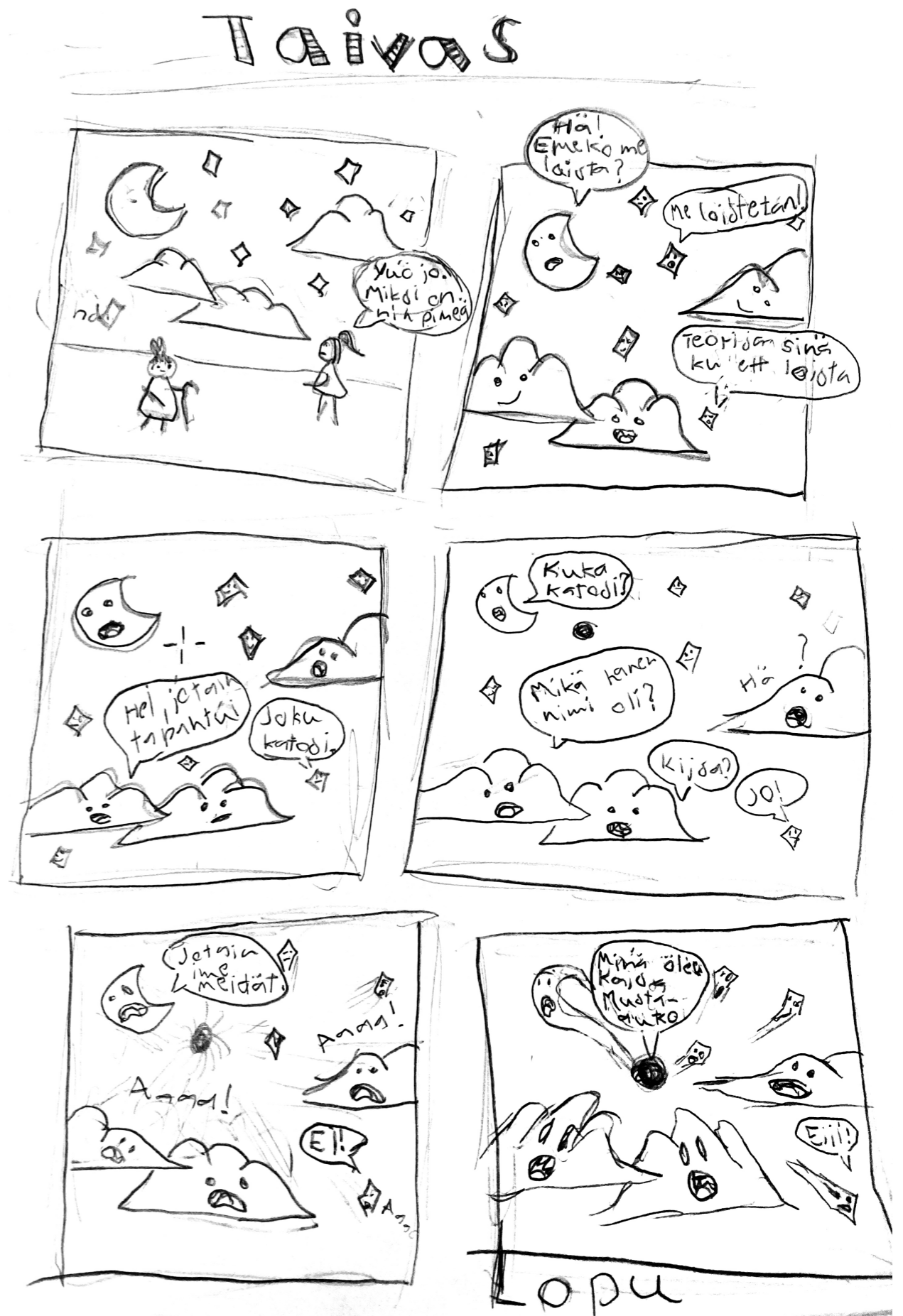
Emma Åstrand, serietecknare från Sverige, kommenterar:

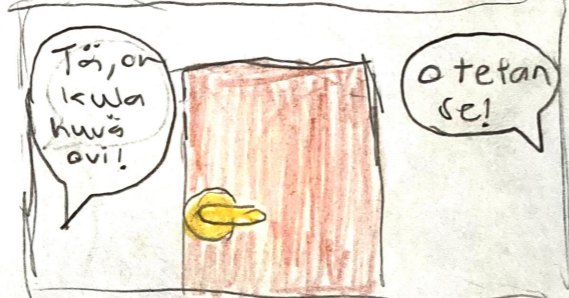
”Hur ofta har man inte själv suttit och dagdrömt om att vinna en stor pott med pengar? Slutet känns (tyvärr) bekant, haha. Jag imponerades av ansiktsuttrycken – särskilt hans ögon. Man kan verkligen se hur karaktären känner sig.”

”Miten usein itse kukin onkaan istunut unelmoimassa suuren rahapotin voittamisesta? Loppu tuntuu (valitettavasti) tutulta, haha. Vaikutuinkin kasvojen ilmeistä – erityisesti päähenkilön silmistä. Niistä voi todella nähdä, miltä hahmosta tuntuu.”

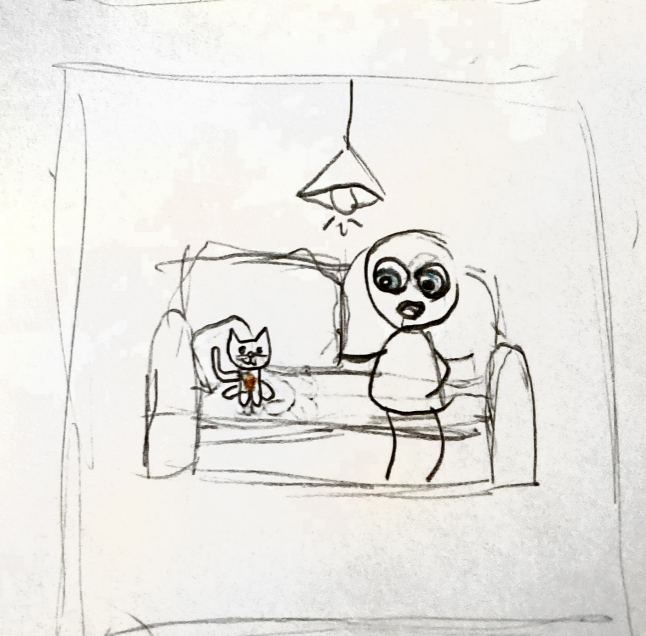
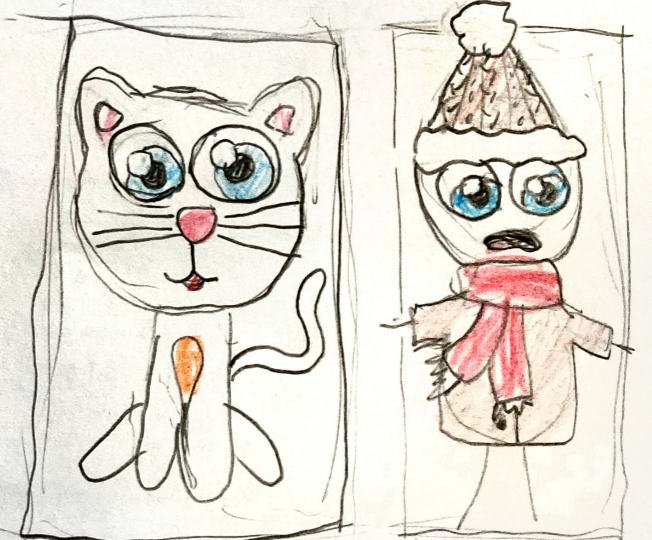
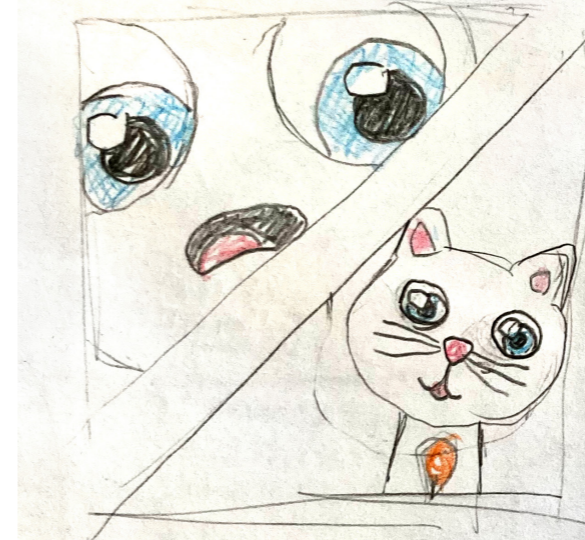
Tilda Östberg:

KARIKI TAI KEPONE?

Snösagan

Aurinko ja kuu

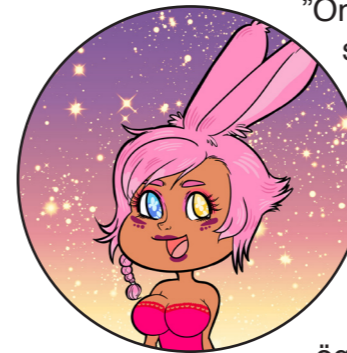

Tilda Östberg, 13 år, Uppsala

Tilda Östberg on 13-vuotias seitsemäsluokkalainen Uppsalasta. Tilda pitää askartelusta ja on kiinnostunut luonnontieteistä. Sarjakivaa!-työpajassa hän innostui piirtämään sarjakuvia niin, että häneltä julkaistaan tässä kirjassa kokonaiset neljä sarjakuvaa! "Aurinko ja kuu" toimi myös inspiraationa kirjoitetulle tarinalle, jolla Tilda osallistui ruotsinsuomalaisten lasten kirjoituskilpailuun vuonna 2022.

Emma Åstrand, serietecknare från Sverige, kommenterar:

"Om serien 'Taivas': Tänk, vad mycket som händer ute i rymden som vi inte vet om! Jag gillade verkligen de fluffiga molnen och den bulliga månen. Hoppas att Kijsa spottar ut molnen och månen efter att hon busat klart! Vad gäller serien 'Karki tai kepone?' så är den ju en riktigt mystisk halloweenhistoria! Var den söta flickan en häxa på riktigt? Kanske hon fick tag på en magisk godis som hon letat efter? Jag vill gärna läsa mer om henne, hon verkar spännande! Jag blev helt varm i hjärtat av serien 'Snösagan'. Du är verkligen duktig på att rita ögon och ansiktsuttryck. Det behövs fler serier som handlar om vänskap, och jag älskar lyckliga slut. Och slutligen i 'Aurinko ja kuu': Vilken rolig karaktärisering av solen och månen! Solens och månens förhållande är något som nämns i Shakespeares 'Romeo och Julia', så jag tycker att det var intressant och roligt att du valde att berätta om deras relation på ditt eget sätt. Jag gillar verkligen hur du gett dem olika färg och symboler för att visa hur de 'lyser', och bra att du ritade ut pilarna! Det gjorde det lätt att följa handlingen."

"Sarjasta 'Taivas': Ajatella, miten paljon avaruudessa tapahtuu asioita, joista emme ole tietoisia! Pidän todella pulleista pilvistä ja pyöreästä kuusta. Toivon, että Kijsa sylkee suustaan pilvet ja kuun, kunhan on riehunut tarpeeksi! Mitä tulee sarjakuvaan 'Karki tai kepone?', se on varsin arvoituksellinen halloween-kertomus! Oliko tuo söpö tyttö oikeasti noita? Saikohan hän sitä taikakarkkia, jota etsiskeli? Haluan mieluummin lukea lisää hänestä, hän vaikuttaa jännältä! Sarjakuva 'Snösagan' sai sydämeni sulamaan. Sinä olet todella taitava piirtämään silmiä ja kasvonilmeitä. Tarvitsemme lisää sarjakuvia, jotka käsittelevät ystävyyttä, ja rakastan onnellisia loppuja. Viimeisenä 'Aurinko ja kuu': mikä hauska luonnekuvaus auringosta ja kuusta! Auringon ja kuun suhde mainitaan Shakespearen 'Romeossa ja Juliassa', joten minusta oli kiinnostavaa ja hauskaa, että päätit kuvata niiden suhdetta omalla tavallasi. Pidän todella siitä, miten olet värittänyt ne ja merkinnyt ne eri symboleilla näyttääksesi, miten ne 'loistavat', ja hyvä, että piirsit myös nuolet mukaan! Ne auttavat tapahtumien seuraamista."

Alvar Östberg:

Kiinasta kotiin

Alvar Östberg, 10, Uppsala

Alvar Östberg on 10-vuotias neljäsluokkalainen Uppsalasta. Hän tykkää pelata televisiopeljä ja tehdä stop motion -videoita. Hänen sarjakuvansa oli osa Sarjakivaa!-työpajan ensimmäistä ohjattua harjoitusta, jossa piirrettiin kuusi ruutua. Alvarin kuvan piirsi hänen siskonsa Tilda.

Kaisa Leka, serietecknare från Finland, kommenterar:

”Alvar on heittäytynyt reippaasti tekemään sarjakuvaa suomeksi, hienoa! Sarjakuvien tekeminen ja lukeminen on erinomainen tapa kehittää omaa kielitaitoa, ja tänä päivänä saatavilla on niin paljon erilaisia sarjakuvia, että jokaiselle löytyy varmasti kiinnostavaa luettavaa. Alvarin sarjakuvassa keskustellaan tulemisesta ja menemisestä, hahmojen paikasta maailmassa. Uskon, että sarjakuvan keinoin voimme luoda siltoja eri kielten ja kulttuurien välille sekä luoda kaikille paikan, joka tuntuu kodilta.”

Melody Olbert:

En ny vas

Melody Olbert, 7 år, Karlskrona

Melody Cucchi Olbert on 7-vuotias tarmokas tyttö Blekingen Karlskronasta. Melody puhuu kotonaan ruotsia ja italiaa, mutta harjoittelee myös sinnikkäästi suomea ruotsinsuomalaisen äitinsä ja isoäitinsä kanssa. Melody tykkää eläimistä, piirtämisestä, suomalaisista lastenkirjoista, laulamisesta, askartelusta ja salibandystä.

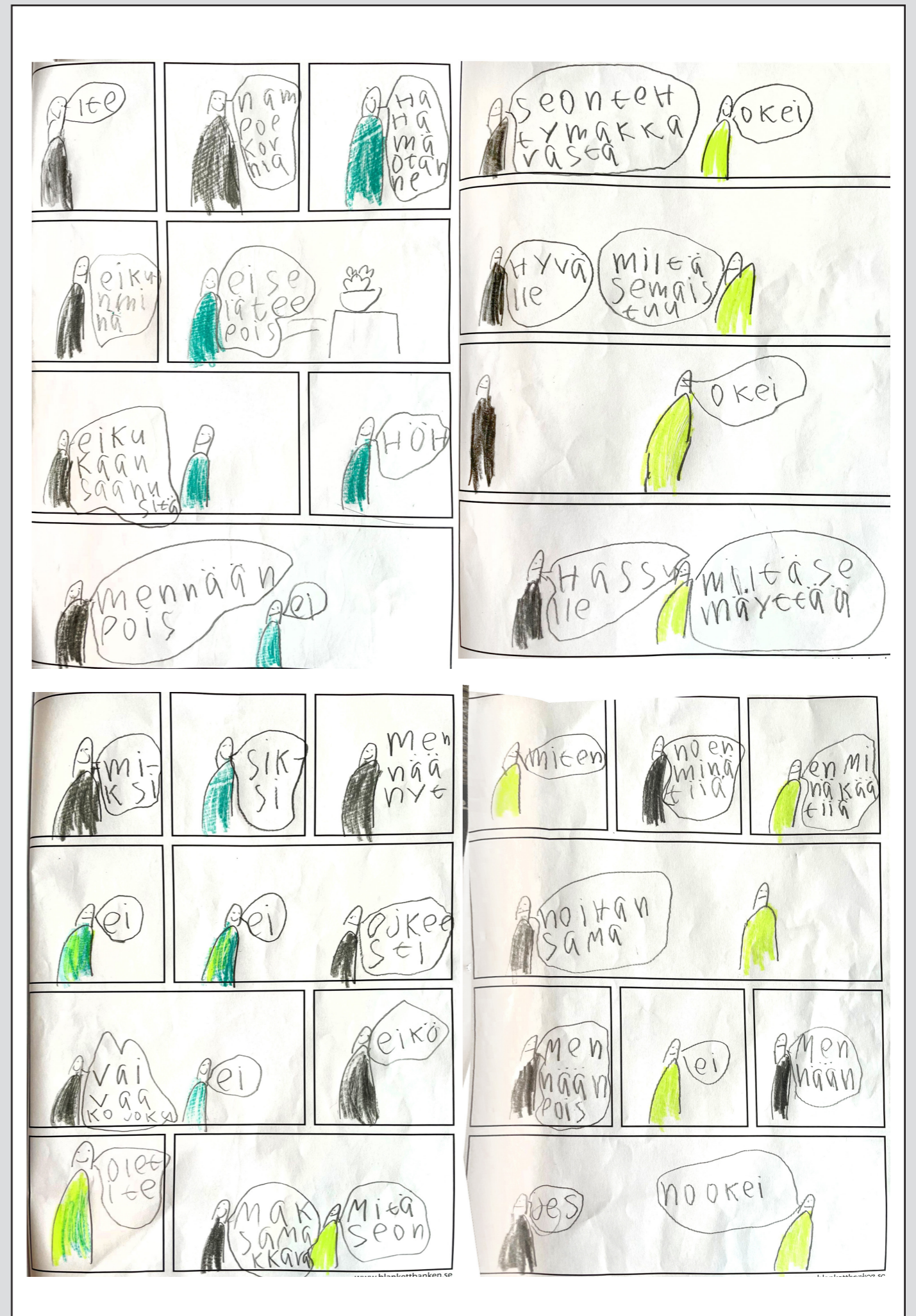
Markku Huovila, serietecknare från Sverige, kommenterar:

”Melody käsittelee kaikkein tärkeimpiä asioita niin lasten kuin kissojenkin elämässä: ruoka, ystävällisyys, sää, leikki ja vahingot, joita leikkiessä sattuu. Kissa kehuu ruuan antajaa kauniilla sanoilla ja kieltää pilviä satamasta, jotta kaikki voisivat leikkiä ja syödä ulkosalla. Lukijalle tulee hyvä mieli. Kaikki kuusi ruutua ovat syntyneet hienosti vain kolmella viivalla.”

Elliot Wathne:

Hassut ihmiset

Elliot Wathne, 8 år, Sankt Michel

Elliot on 8-vuotias uintia ja karatea harrastava poika, joka asui lähes 7-vuotiaaksi asti Ruotsissa. Nykyisin Elliot asuu perheensä kanssa itäisessä Suomessa Mikkelissä. Hän puhuu suomea äitinsä ja ruotsia isänsä kanssa. Elliot haaveilee tällä hetkellä sähkökitarasta, ja hänen kiinnostuksensa kohteita ovat musiikin lisäksi jalkapallon pelaaminen ja eläimet.

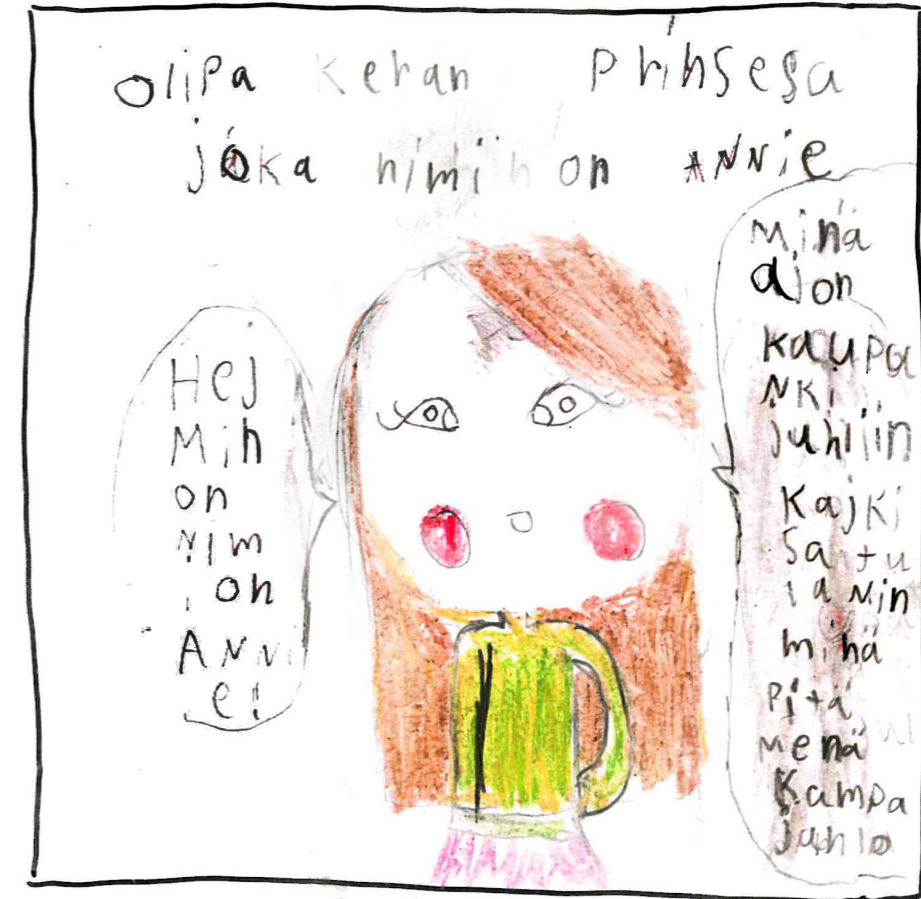
Markku Huovila, serietecknare från Sverige, kommenterar:

”Elliotin hassut ihmiset ovat kuin oikeasta elämästä. Hyvin yksinkertaisin, nopein vedoin piirretyt hahmot ovat hämmästyttävän eläviä, väritys ja ruutujen käyttö tekee hassuttelijoista helposti seurattavia. Elliot voisi seuraavaksi ottaa tehtäväkseen vaikka kuunnella ihmisten puheita junissa ja busseissa, ja siirtää jutut Hassut ihmiset-sarjakuviin. Olisi hauska nähdä mitä jälkeä siitä syntyisi.”

Annie Rodopoulos:

Prinsessa Annie

Annie Rodopoulos, 9 år, Tukholma

Annie on tukholmalainen tyttö, joka tanssii ja laulaa mielellään. Hän pitää piirtämisestä ja piirtää mieluiten tyttöjä ja söpöjä kawaijeja. Tähän kirjaan syntyi kaksikin sarjakuvaa prinsessasta sekä yksi yhteistuotos, jonka aiheena olivat eläimet.

Ronja Rodopoulos, 6 år, Tukholma

Ronja käy Tukholmassa esikoululuokkaa nimeltä Galaxen. Galaksi on kiva nimi, koska avaruudessa on pimeää ja jännittävää. Myös luonto on jännittävä. Ronja pitää jäätelöstä ja karkeista, ja hän piirtää ja askartelee joka päivä. Hän maalaa mieluiten vesiväreillä. Tanssiminen, laulaminen ja halaaminen ovat myös ihania asioita. Ronja oli mukana piirtämässä Annien ja äidin kanssa yhteistä kuvaa, jonka keskelle hahmottui Ruotsin lippu.

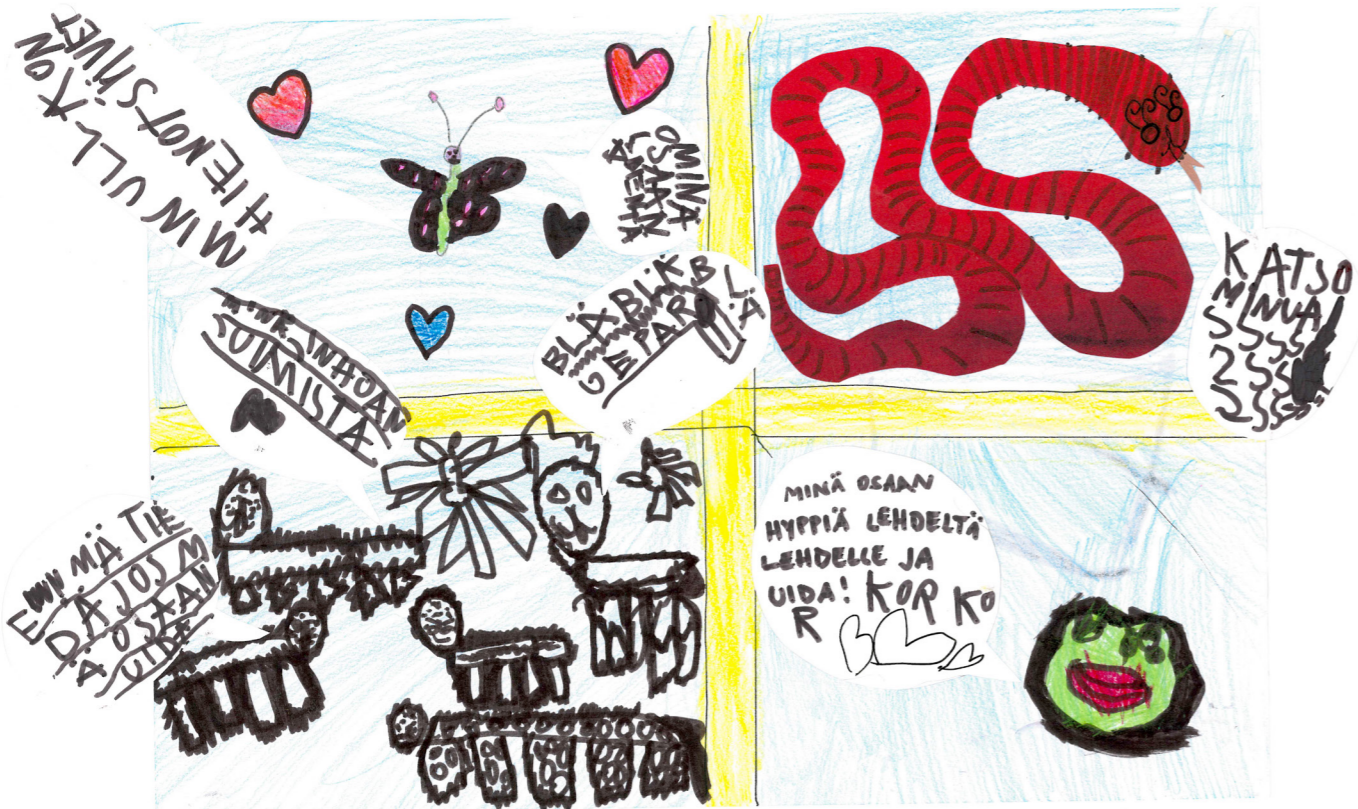

Jenny Hannula, serietecknare från Sverige, kommenterar:

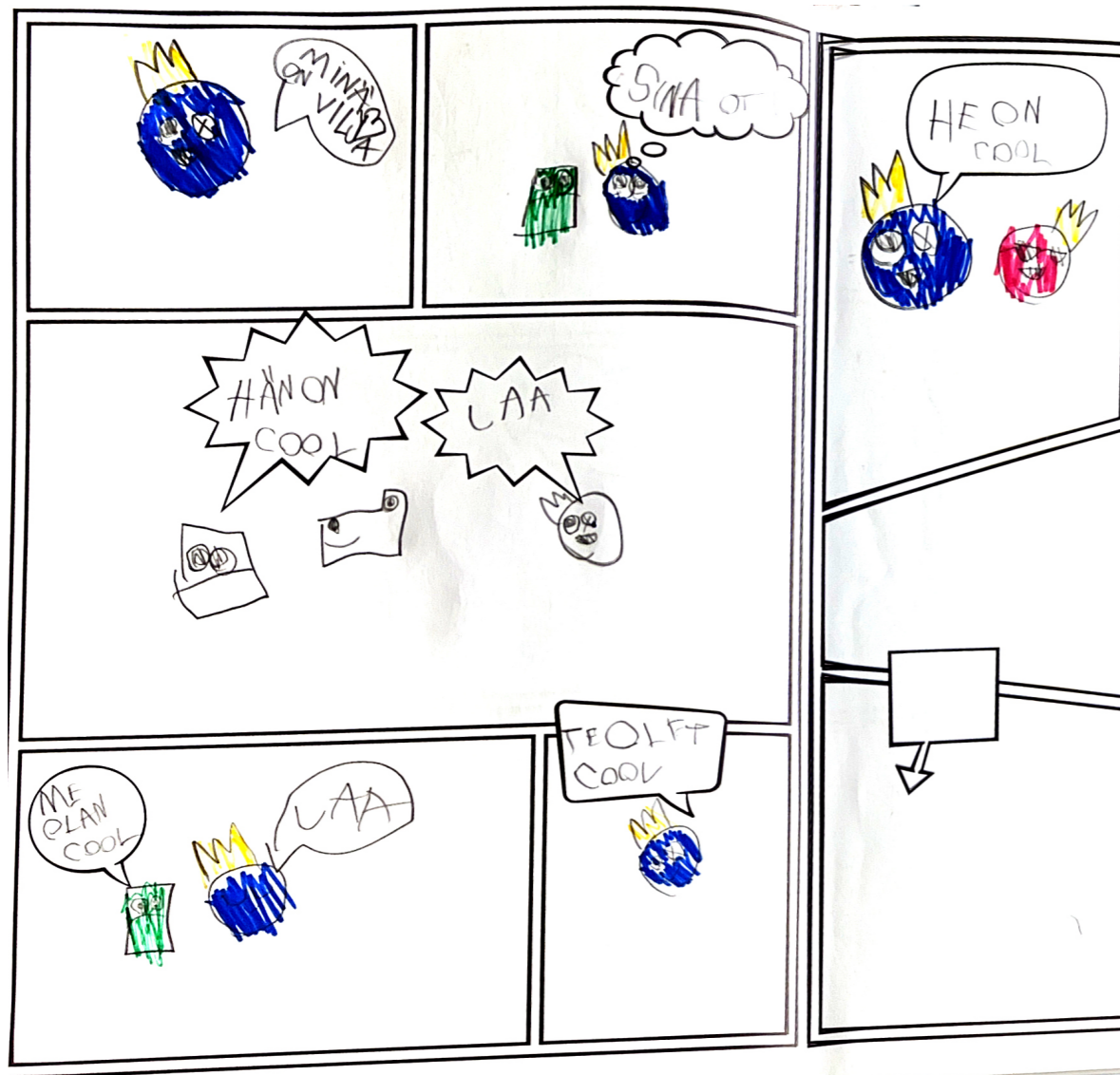
”Så otroligt fina karaktärer – jag vill veta mer om prinsessan Annie och vad som händer på festen! Kul att få se hennes frisyr-makeover i sekvens också, precis så ska seriemediet användas! Väldigt fin karaktärsdesign som jag vill se mer av, kanske att hen berättar fler roliga historier eller ger sig ut på äventyr med sin djurkomanjon!”

“Aivan uskomattoman hienoja hahmoja – haluan tietää lisää prinsessa Anniesta ja mitä juhlissa tapahtuu! Mukavaa nähdä hänen kampausmuutoksensa sarjassa myös, juuri niin sarjakuvamuotoa tuleekin käyttää! Varsin hienoa luonnekuvausta, jollaista haluan nähdä lisää, ehkä siten, että hän kertoo lisää hauskoja tarinoita tai lähtee seikkailemaan eläinseurueensa kanssa!”

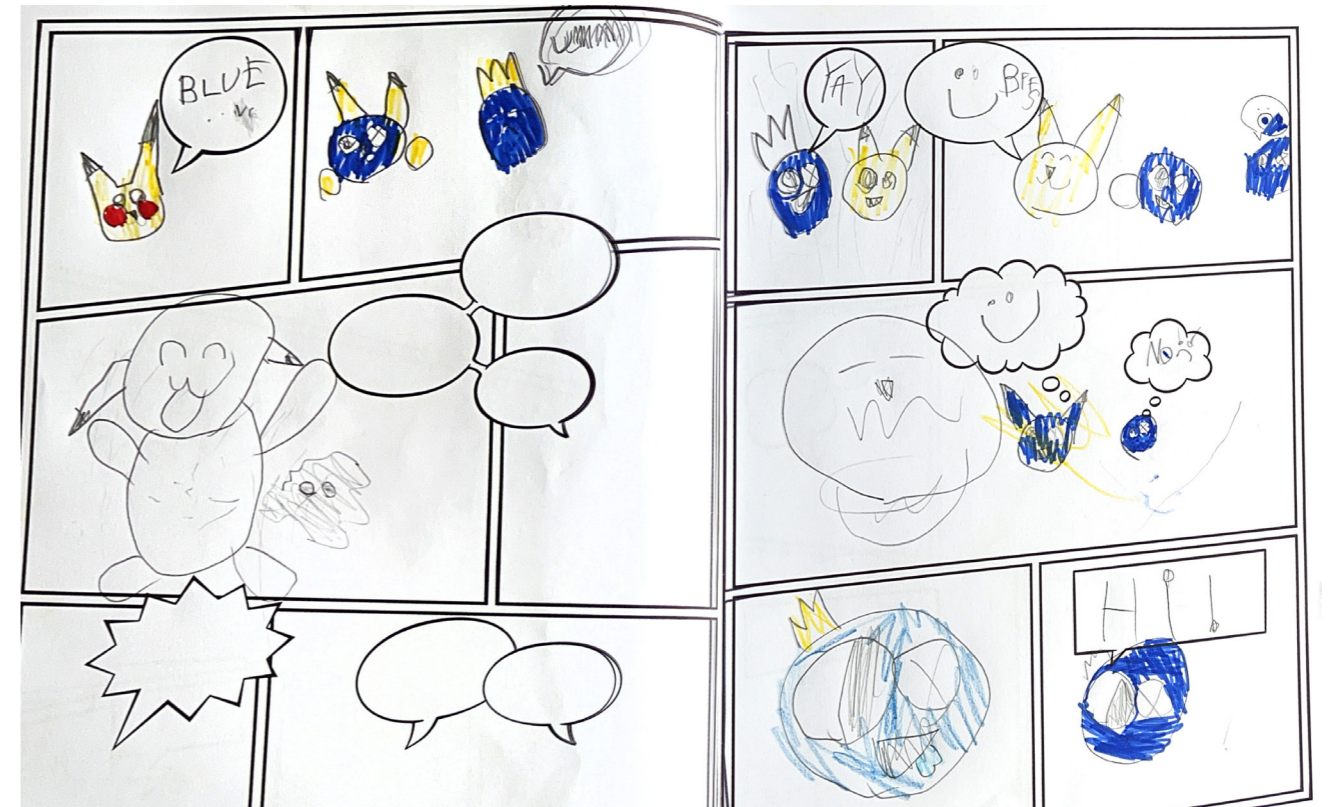

Vilja Holm:

Kaikki on cool

Pikachun sininen unelma

Vilja Holm, 7 år, Tukholma

Vilja on 7-vuotias tukholmalainen, joka puhuu kotona suomea ja ruotsia sekä käyttää sujuvasti myös englantia. Vilja tykkää piirtää erilaisia olentoja ja eläimiä. Hän leikkaa ne usein irti paperista, päällystää ne teipillä sekä piirtää niille erilaisia vaatteita ja tavaroita. Piirtämisen lisäksi Vilja pelaa mielellään Minecraftia, Among usia ja Roblox-pelejä sekä katsoo niihin liittyviä videoita.

Ainur Elmgren, serietecknare från Finland, kommenterar:

”Viljan piirtämät pulleet ja iloiset hahmot näissä kahdessa sarjakuvassa fiilistelevät ja nauttivat elämästä. Niistä tulee mieleen Pokemon-hahmot tai Kirbyt. Viljan tarinoissa seikkailevat eläimet, mutta ihminenkin tunnistaa niistä itsensä. Joskus pitää vain hyväksyä, että kaveri lähtee uimaan, vaikka itse haluaisi soittaa marakasseja. Ja joskus pieni toukka pääsee toteuttamaan haaveensa – kauniina perhosena.”

Aku Uljas:

Hämähäkkimies

Aku Uljas, 12 år, Uppsala

Aku Uljas on 12-vuotias koululainen, jonka piirustuksissa voi seurata hurjia seikkailuja ja juonenkäänteitä. Aku käy kansainvälistä luokkaa Uppsalassa ja puhuu suomea, ruotsia ja englantia. Siksi hänen tarinansakin ovat usein monikielisiä.

Milla Paloniemi, serietecknare från Finland, kommenterar:

"Hauskan erilainen hämähäkkimies, mielestäni parempi kuin alkuperäinen! Upea kuvakulma alussa. Sarjakuvassa on vauhdikas, ilmeikäs ja selkeä tyyli! Sarjakuvan pahis on hienosti kuvattu, pelottava ja hurja. Myös tulipalot ovat hyvä lisä. Onneksi sankari saapuu pelastamaan. Akun sarjakuva on hyvä esimerkki siitä, miten kaikki voivat hyödyntää supersankarihahmoja."

Maarit Jaakkola

Sarjakuva mediapedagogisena työkaluna

Kun päätimme pitää virtuaalisen sarjakuvatyöpajan kielenelvytyksen nimissä, ajatelimme, että juuri sarjakuva voisi olla hyödyllinen ilmaisutapa. Se kiinnostaa usein lapsia ja nuoria luontaisesti sekä on lapsille ennalta tuttu, sillä monet ruotsinsuomalaisetkin lapset lukevat Asterixia, Aku Ankkaa tai Kalle Ankkaa, Bamsea tai LasseMajaa.

Toisin kuin kirja, sarjakuva saa usein myös potat lukemaan ja kirjoittamaan, vaikka kyse on audiovisuaalisten tuotteiden kuten pelien ja televisio-ohjelmien kanssa heikosti kilpailevasta vanhanaikaisesta painotuotteesta.

Sarjakuva ei sido tekijäänsä liikaa, vaan sarjakuvan ideaa voi soveltaa pökerryttävän monella eri tavalla: sarjakuva voi olla vain lyhyt ja ytimekäs strippi tai monimutkaisen juonen sisältävä romaanimuotoinen kirja – ja kaikkea näiden väliltä.

Kaiken lisäksi sosiaaliseen piirtämiseen voi osallistua juuri sillä tavalla kuin itse kokee tärkeäksi, omaa sosiaalisuuden astettaan säädellen. Sen lisäksi, että puheliaat lapset voivat hyvin jakaa ajatuksiaan muiden kanssa, piirrostuokio kotona koneen ääressä luo mahdollisuuden myös ujommille olla osa isompaa kokonaisuutta, silti etäisyyden säilyttäen.

Lähtökohtanamme oli, että kaikki osaavat ilmaista itseään sen verran, että se riittää. Osallistukseen piirtäjien perjantaihin ei keneltäkään vaadita erityistä piirtäjän tai käsikirjoittajan lahjakkuutta, vaan tärkeintä on, että eri-ikäiset osallistujat pääsevät mukaan yhteiseen tekemiseen omista lähtökohdistaan käsin ja kokevat tekemisen itselleen merkitykselliseksi. Toisaalta halusimme kutsua mukaan myös lahjakkaita piirtäjiä yhteisiksi innostajiksi.

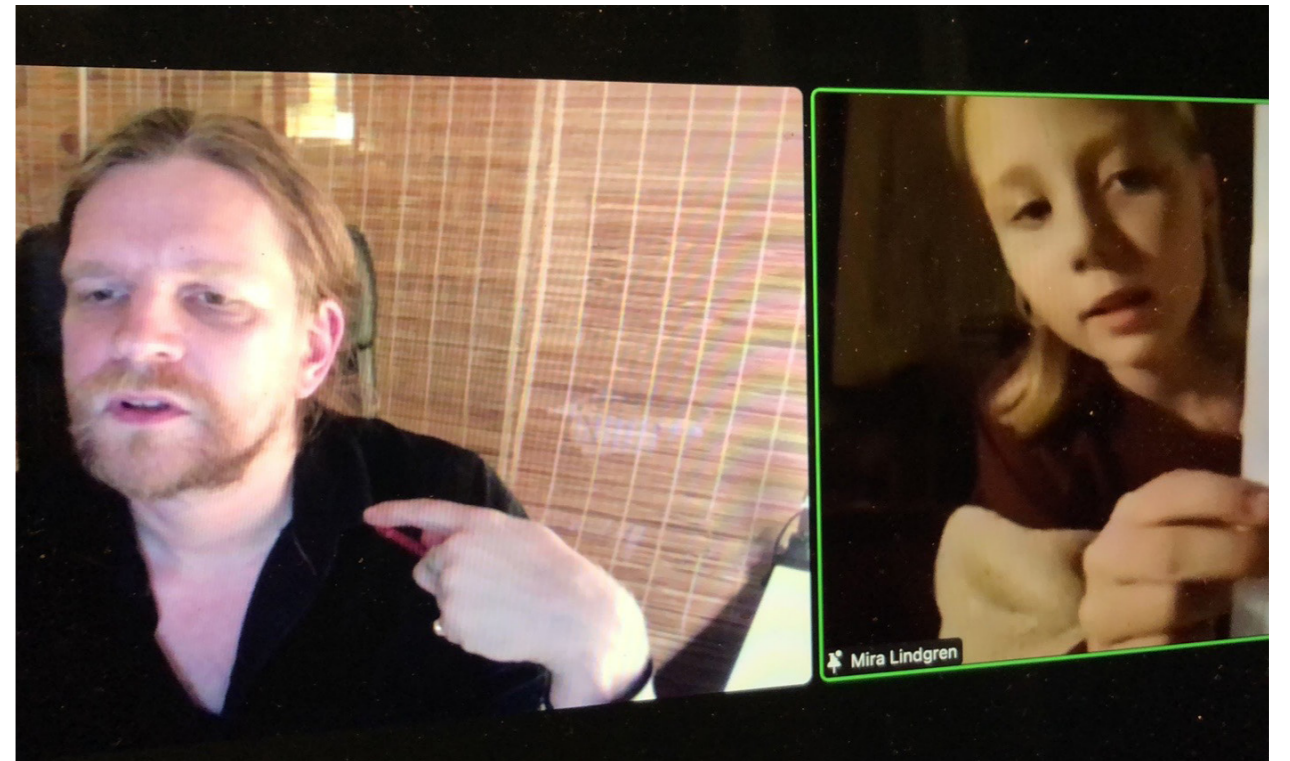
Ajatuksenamme siis oli, että monipuolisena ja kaikille tavalla tai toisella tuttuina ilmaisuvälineenä sarjakuva taipuu kaikkien käyttöön – ja myös kielenelvytyksen tarkoituksiin, joita Leena Huss tarkastelee lähemmin omassa luvussaan tässä kirjassa. Käsittelen tässä sarjakuvaa mediapedagogisena työkaluna.

Medialukutaitoa sarjakuvasta

Sarjakuvalla tarkoitetaan visuaalista kerrontamuotoa, jossa myös kirjoitettu kieli on usein tärkeässä, joskaan ei välttämättömässä osassa. Sarjakuvalla kerrotaan tarinoita visuaalisessa ja ajallisessa muodossa.

Sarjakuvan perusmuodot ovat kaikkien tuntemat: Tarina kerrotaan ruuduissa, joita voi olla niin monta kuin tekijä haluaa tai haluttuun tilaan mahtuu, ja ruutuja voidaan myös sijoitella tilaan eri tavoin. Ruutujen sisässä ei pelkästään kerrota tarinaa, vaan ääniä, liikettä ja tunnetiloja voidaan kuvata liittämällä mukaan erilaisia merkkejä: puhe sijoitetaan puhekuplaan ja ajatukset ajatuskuplaan, liikeratoja kuvataan viivoilla, ääniä voidaan kuvata ilmaan piirrettyjen kirjaimien tai muiden erikoistehosteiden avulla.

Sarjakuvan lukemisen ja piirtämisen taito on osa medialukutaitoa. Medialukutaito on tärkeä osa sitä osaamista, joiden avulla suunnistaa

nyky-yhteiskunnassa, jossa yhä useampi asia kytkeytyy tavalla tai toisella johonkin mediaan. Medialukutaidolla, tai media- ja informaatiolukutaidolla (medie- och informationskunnighet, MIK) tarkoitetaan yksilön kykyä vastaanottaa ja tuottaa viestejä eri mediaympäristöissä (Grizzle ym. 2021).

Sarjakuvan ymmärtämiseen ja luomiseen vaaditaan varsin monitahoista luku- ja kirjoitustaitoa, ja voidaan sanoa, että sarjakuvanlukutaito edustaa multimodaalista lukutaitoa (Kirtley ym., 2020), koska siinä ajalliseen monitasoiseen kerrontaan yhdistyvät kuva ja teksti. Voidakseen lukea ja tuottaa sarjakuvaa yksilö tarvitsee kykyä käsitellä visuaalista aineistoa (kuvia), kirjoitettua tekstiä ja niiden moninaisia yhdistelmiä puhekuplista erilaisiin ajanilmauksiin (POW! ”samaa aikaan toisaalla...”). Sarjakuvan lukemiseen on ymmärrettävä, missä paikassa ja ajassa tarina kerrotaan, millä tavoin tarinaa kuljetetaan, keitä tarinassa esiintyy, miten eri henkilöt suhteutuvat toisiinsa, miten kaikki esitetään, ja millä kielellä tai kielillä.

Sarjakuvatyöpajamme tuotoksissa on nähtävissä, että kun lapset tuottavat omia sarjakuvia, he ammentavat hyvin monimuotoisista

aineistoista: ei pelkästään muista sarjakuvista, vaan myös kirjoista (erityisesti kuvakirjoista), elokuvista, televisio-ohjelmista, videoista ja peleistä, mainoksista ja arkikokemuksistaan. Supersankarien seikkailuista ja mysteeritarinoista on havaittavissa, miten lapset soveltavat usein tuntemiaan tarinoita ja omaksuvat tuttujen elokuvien ja televisio-ohjelmien hahmoja omien sarjakuviansa henkilöhahmoiksi. Mannisen (1997) mukaan kyse ei kuitenkaan ole vain olemassa olevien mallien kopioimisesta, vaan käyttäessään elementtejä tuntemistaan maailmoista lapset myös uusintavat näitä. Piirtämiseen liittyy olennaisena osana leikkely ja vastarinta, joiden kautta hahmot ja tarina otetaan omiksi. Perinteisesti sarjakuvaharrastuksessa on ollut kyse myös faniudesta eli siitä, että piirtäjä ihailee jotain tiettyä maailmaa, hahmoa tai piirrostyyliä ja asettaa itsensä piirtämällä tuon maailman keskelle.

Sarjakuvan esiinmarssi

Sarjakuvan maine ei ole ollut kasvattajien ja aikuisten silmissä kovin mairitteleva. Kuten aikanaan kaikkia uusia medioita televisiosta alkaen, sarjakuvaa on sen historian aikana pidetty nuorisoa rappioittavana populaari- ja alakulttuurin

tuotteena, eikä sen kasvatuksellista potentiaalia ole aina ymmärretty vaan sen käyttöä on päinvastoin haluttu rajoittaa ja säännellä (Kauranen, 2008). Toisaalta sarjakuvan harrastaminen on juurikin eräänlaisena vaihtoehtoisena ”anti-maailmana” tarjonnut monille nuorille mahdollisuuden toimia aikuisten tai enemmistön kontrolloimien merkitysmaailmojen ulkopuolella, kuten Suomessa sarjakuvien kasvatuksellisesta ulottuvuudesta ensimmäisenä väitellyt ”sarjakuvatohtori” Pekka A. Manninen väitöskirjassaan *Vastarinnan välineistö* (1995) toteaa.

Sarjakuvan maine on kuitenkin noussut sitä mukaa kun sarjakuvantutkimus on rakentunut yliopistollisena oppiaineena ja tutkimukseen on muutenkin rakentunut ymmärrys populaarikulttuurin tärkeydestä. Sarjakuvantekijät ovat järjestäytyneet ja ammattimaistuneet, ja sarjakuvaa opetetaan niin kansanopistojen erityisillä sarjakuvalinjoilla kuin yliopistossa, jossa tutkijat myös voivat julkaista tuloksiaan erityisissä sarjakuvantutkimukselle omistetuissa vertaisarvioituissa tiedelehdissä. Nykyään sarjakuvapedagogiikasta on tullut valtavirtaa, ja siihen on tarjolla runsaasti opetusmateriaaleja ja työkaluja – esimerkiksi Suomessa Aikakausmedia on tuottanut oppijoiden ja opettajien käyttöön ilmaisen Sarjiskone-verkkosivuston (<https://sarjiskone.fi>), jossa voi tehdä sarjakuvia verkko-työkalun avulla, ja sivusto sisältää myös paljon erilaisia harjoituksia.

Sarjakuvan muuntautumiskyvystä kertoo edelleen niin ikään se, että sillä voidaan ilmaista

myös ei-fiktiivisiä merkityksiä. Viime aikoina sarjakuvan hyödyntämisestä varsinaisen sarjakuvaskenen ulkopuolella onkin tullut miltei jopa muotia. Sarjakuvamuotoa on käytetty esimerkiksi journalistiseen kerrontaan, kuten Suomessa Johanna Vehkoon ja Emmi Niemisen journalistisessa sarjakuvassa *Vihan ja inhon internet* (2018) ja ulkomailla *Drawing the Times* -sarjakuvaverkkolehdestä. Tampereen yliopistossa oikeustieteen tutkijat kokeilevat parhailaan useissa eri tutkimusprojekteissa (ks. Sarjis, 2022), miten viranomaisviestintää voidaan välittää sarjakuvan avulla: minkälaisia sarjakuvia saa esimerkiksi sosiaalihuollon viranomaisesteistä?

Viitteet

Kauranen, Ralf (2008). *Seriedebatt i 1950-talets Finland: en studie i barndom, media och reglering*. Åbo: Åbo akademis förlag.

Kirtley, Susan E., Garcia, Antero & Carlson, Peter E. (2020). *With great power comes great pedagogy: Teaching, learning, and comics*. Jackson: University Press of Mississippi.

Manninen, Pekka A. (1995). *Vastarinnan välineistö: sarjakuvaharrastuksen merkityksiä*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Sarjis (2022). *Sarjis: Research on comic contracts*. <http://research.tuni.fi/sarjis>

Leena Huss

Kielenelvytystä kynä kädessä

Uhanalaisia vähemmistökieliä puhuvat enimmäkseen aikuiset ja vanhempi polvi, vähiten lapset ja nuoret. Tulevaisuuden kannalta kuitenkin juuri lapset ja nuoret ovat avainasemassa, ja sen tähden tarvitaan erityisiä toimia vahvistamaan heidän mahdollisuuksiaan ja haluaan omaksua vähemmistökieltä.

Meidän tulisi edistää vanhempien pyrkimyksiä antaa lapsilleen vähemmistökieli. Vanhemmat tarvitsevat tietoa lasten kielellisistä oikeuksista ja monikielisyydestä, mutta he tarvitsevat myös muiden vanhempien tukea ja kokemuksia vähemmistökielen käyttämisestä arkioliossa.

Kun kieli on heikentynyt, on löydettävä uusia tapoja saattaa eri sukupolvet yhteen. Koska vanhemmalla polvella on yleensä sellaista kielitaitoa ja kulttuurintuntemusta, jota nuoremmilla ei enää ole, heidän osuutensa kielen elvytyksessä voi olla suorastaan ratkaiseva. Kun Uudessa-Seelannissa todettiin 1980-luvulla, että maorikielen taito oli melkein kokonaan hävinnyt lapsiperheistä, kehitettiin Kohanga reo eli kielipesä-idea (King, 2001). Alle kouluikäiset lapset saivat päiväkodissa tavata isovanhempien sukupolveen kuuluvia ja oppia heiltä kieltä ja kulttuuria, jota heidän omat vanhempansa eivät enää pystyneet heille antamaan.

Toinen tapa palauttaa sukupolvien välistä kielen ja kulttuurin siirtoa on järjestää koko perheelle tarkoitettuja toimintoja. Lapset, vanhemmat ja isovanhemmat saatetaan yhteen tekemään yhdessä mielenkiintoisia asioita, ja kieli normalisoituu, koska se on mukana luonnollisena osana toimintaa. Uhanalaisten kielten osalta pienimuotoisetkin sukupolvia ylittävät elvytyshankkeet voivat johtaa yllättävän hyviin tuloksiin. Leanne Hintonin (2013) toimittamassa kirjassa *Bringing our languages home* on kertomuksia siitä, miten yksittäiset

perheet ovat vaikeissakin olosuhteissa onnistuneet ottamaan takaisin suvun kielen. Hän kirjoittaa muun muassa: ”Kielen tuominen nuorten omiin toimintoihin ja kiinnostuksen kohteisiin on tärkeä osa kielen elvytystä.”

Nuoret avainasemassa

Nuoret elävät osittain toisenlaisessa maailmassa ja toisenlaisten paineiden alla kuin heidän vanhempansa ja muut aikuiset. Siksi nuoria houkuttelevia elvytystoimia tulisi miettiä yhdessä nuorten kanssa.

Monilla nuorilla aikuisilla on halua ottaa takaisin suvun alkuperäiskieli, koska heillä ei useinkaan ole samaa negatiivisten kokemusten taakkaa, joita vanhempaan sukupolveen kuuluvalla saattaa olla (ks. esim. Huss, 2022). He voivat myös innostaa muita nuoria kertomalla, miksi kieli ja kulttuuri ovat heistä tärkeitä ja miksi he haluavat oppia niitä. Nuoret tietävät parhaiten, mikä kiinnostaa muita nuoria, miten heitä voi innostaa ja mitä kanavia kannattaa käyttää. Useat nuorten projektit hyödyntävät esimerkiksi erilaisia digitaalisia ratkaisuja ja sosiaalista mediaa, joiden asema monen nuoren elämässä onkin huomattava.

Kun keväällä 2022 mietimme, miten voisimme vahvistaa ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten suomen kieltä, halusimme käyttää hyväksi aikaisempaa tietoa kielenelvytyksestä. Minkälainen toiminta voisi kiinnostaa lapsia ja nuoria niin paljon, että he innostuisivat käyttämään

suomea? Voisiko se olla jokin hauska puuha, esimerkiksi sarjakuvanteko, jossa kielen oppiminen ei olisi keskiössä, vaan tulisi mukaan ikään kuin sivusta, luonnollisena osana yhteistä tekemistä? Monelle lapselle on mieluisaa, että mukana on myös muita perheenjäseniä, kuten sisaruksia, vanhempia ja isovanhempia. Miten voisimme järjestää sellaisia tapaamisia?

Lapsia ja nuoria kiinnostaisi ehkä saada kuulla, kuinka tuttuun sarjakuvien tekijä kertoo omien piirrosten syntymävaiheista, mutta myös kuinka toiset lapset ja nuoret kertovat heille sarjakuvanteosta ja siitä, miksi se on heistä hauskaa, miten voi aloittaa, mikä voi alussa olla vaikeaa ja muuta. Miten toteuttaisimme kaiken tämän?

Mietimme myös, että lasten ja nuorten vanhemmille voisi olla kiinnostavaa tutustua toisiinsa ja vaihtaa ajatuksia monikielisydestä, vähemmistöidentiteetistä ja omista sarjakuviansa parissa ahertavista lapsistaan. Halusimme saattaa yhteen erilaisia ruotsinsuomalaisia perheitä eri puolilta Ruotsia. Ehkäpä tutustuminen voisi myöhemmin johtaa vaikkapa yhteisen verkoston tai verkkoyhteisön perustamiseen? Päädyimme siihen, että digitaalinen vaihtoehto antaisi parhaan mahdollisuuden tämän kaltaisen projektin järjestämiseen.

Kaikki yllä mainitut osat olivat mukana, kun Sarjakivaa!-tapahtuma toteutettiin lasten ja nuorten digitaalisena työpajana lokakuussa 2022. Kuten sarjakuvakokoelmastamme näkyy, yhden intensiivisen iltapäivän ja illan aikana tuotettiin monenlaisia sarjakuvia ja keksittiin monenlaisia tarinoita. Tapahtuman aikana

nuoret piirtäjät saivat palautetta mukana olleelta ammattimaiselta sarjakuvantekijältä ja myöhemmin myös muilta sarjakuvanpiirtäjiltä sekä Suomesta että Ruotsista. Tapahtumassa kuultiin melkein vallan suomen kieltä, ja sitä tuntuivat käyttävän myös lapset, joille suomi ei ehkä ollut jokapäiväinen käyttökieli. Toivomme todella, että saimme aikaan jotain uutta!

Toivomme myös hartaasti, että piirtämisen ilo ja suomen kielen käyttö hauskoissa merkeissä seuraavat näitä lapsia ja nuoria tulevaisuudessa. Ehkä tapaamme myöhemmin uusissa piirtämistyöpajoissa – tai sitten jossain aivan muualla. Tärkeintä on, että suomen kielen elvyttäminen Ruotsissa jatkuu!

Viitteet

Hinton, Leanne (2013). *Bringing our languages home: Language revitalization for families*. Heyday Publishers. Ruotsinkielinen käännös julkaistaan syksyllä 2022.

Huss, Leena (2022). *Språkförlustens konsekvenser: Om språk, kultur och välbefinnande. Rapport från Tornionlaakolaisten, kveenien ja lantalaisten totuuskomissiolle*. Tillgänglig på <https://komisuuni.se/ny-rapport-sprakforlustens-konsekvenser/>

King, Jeanette (2001). Te kohanga reo: Maori language revitalization. In: Hinton, Leanne & Hale, Kenneth (eds.) *The green book of language revitalization in practice*. Brill, 119–128.

Maarit Jaakkola ja Leena Huss

Vinkkejä virtuaaliseen kielenelvytykseen

Aiotko järjestää virtuaalisen työpajan kielenelvytystarkoituksissa? Kokosimme tähän Sarjakivaa!-työpajasta hankkimiemme kokemusten perusteella listan vinkkejä, joista voi olla apua.

Ennen työpajaa

1. Luo tapahtumalle kotisivu tai muu vastaava verkkonäkyvyys, jotta voit kerätä työpajaa koskevat tiedot samaan paikkaan kaikkien saataville suomeksi ja ruotsiksi. Työpajan ohjelma ja sisältö saattavat kiinnostaa myös muita kuin työpajan osallistujia, joten avoin verkkosivu varmistaa laajimman näkyvyyden.

2. Lisää ilmoittautumislomakkeeseen kohta, jossa pyydät osallistujia arvioimaan suomen kielen taitoaan esimerkiksi asteikolla 1–5. Näin osaat arvioida etukäteen, miten paljon osallistujat tarvitsevat tukea suomen kielen käytössä.

3. Lähetä osallistujille ohjelma ja kirjalliset osallistumisohjeet sähköpostitse etukäteen. Varmista, että osallistujat osaavat käyttää valitsemanne verkkotyövälineitä. Lähetä kirjallinen ohjeistus, jossa on ohjeita myös ongelmatilanteiden varalle. Verkossa on hyviä valmiita manuaaleja verkkotyövälineiden käyttöön, joten sinun ei tarvitse laatia kaikkea ohjeistusta itse.

4. Varaudu teknisiin ongelmiin valitsemalla etukäteen varakokoontumisalusta. Jos valitsemanne verkkokokoushuone ei toimi, voit ohjata osallistujat toiseen osoitteeseen ja välttyä tapahtuman siirtämiseltä tai perumiselta. Käy varasuunnitelma läpi järjestäjien kanssa etukäteen, jotta kaikki tietävät, miten poikkeustilanteessa toimitaan ja mitä kenenkin oletetaan tekevän.

5. Laadi osallistujien aktivoimiseksi etukäteen kirjallinen lista virikekysymyksiä suomeksi. Jos pienryhmäkeskustelut hiipuvat eikä kukaan keksi sanottavaa, osallistujat voivat esittää toisilleen kysymyksiä listasta, ja voit vaikuttaa siihen, että keskustelut pysyvät tietyissä aiheissa, jotka koet työpajan kannalta tärkeiksi. Myös lista keskeisistä käsitteistä suomeksi ja ruotsiksi voi tukea osallistujia kahden kielen rinnakkaiskäytössä.

6. Laadi palautelomake valmiiksi verkkoon, jotta osallistujat voivat täyttää lomakkeen heti, kun kokemus on tuoreena mielessä. Jos pyydät palautteet heti, saat todennäköisesti enemmän vastauksia kuin jos pyydät osallistujia täyttämään palautelomakkeen päiviä tai viikkoja jälkikäteen.

Työpajan aikana

1. Kertaa työpajan kielisäännöt tilaisuuden alussa ja rohkaise osallistujia puhumaan vähemmistökieltä. Korosta, että enemmistökieltä saa käyttää tukikielenä. Varmista silloin tällöin, että kaikki pysyvät mukana. Tärkeimmät ohjeistukset voi välittää varmuuden vuoksi kahdella kielellä. Pyri mahdollisimman luontevaan ja orgaaniseen rinnakkaiskielisyteen – muista, että mekaaninen kääntäminen ja samojen asioiden sanominen kahdella kielellä peräkkäin tekee tilaisuuden kuluusta jäykän ja puuduttavan niille, jotka osaavat kumpaakin kieltä.

2. Kiinnitä koko työpajan ajan erityistä huomiota suomen kielen käyttöön. Pyri käyttämään mahdollisimman yksinkertaista kieltä, jotta kaikki pysyvät mukana, mutta vaihtele ilmaisuja ja kielen vaikeustasoa siten, että eritasoiset kielenpuhujat kokevat oppivansa jotain uutta. Tässä auttaa, jos olet käynyt ohjelman läpi etukäteen erityisesti kielen näkökulmasta ja miettinyt, minkälaisia sanastoja tai minkälaisia ilmaisuja osallistujien olisi kussakin kohdassa hyvä oppia. Tartu osallistujien puheessaan käyttämiin sanoihin ja ilmaisiin, kehittele niitä eteenpäin.

3. Jos kyseessä on lapsiyleisö, vältä pitkiä puheenvuoroja ja alustuksia. Pyri saattamaan toiminta alkuun niin pikaisesti kuin mahdollista. Koeta myös järjestää ohjelmaan samanaikaisia toimintoja siten, että sekä lapset että aikuiset viihtyvät.

4. Pyydä osallistujia sijoittamaan laitteidensa kamera kotonaan siten, että heidät voi nähdä mahdollisimman hyvin. Osallistujien näky-

minen yhteisessä kokoustilassa luo läsnäolon tuntuja ja helpottaa viestintää. Vastaavasti, jos osallistujat pitävät kameran kiinni tai eivät näy kuvassa kunnolla, vuorovaikutuksesta tulee haastavaa. Läsnäolon tunnun luominen on tärkeää kokonaan verkkovälitteisessä viestinnässä, ja jokainen voi omalta osaltaan vaikuttaa vuorovaikutuksen onnistumiseen.

5. Aktivoi osallistujia kysymyksiin ja kommentointipyynnöihin, mutta tee heti alussa selväksi säännöt, miten puheenvuoroa pyydetään (esim. nostamalla käsi ylös verkkokokousalustan puheenvuoropyyntönapulan avulla). Voit pyytää osallistujia jättämään linkkejä ja kirjallisia kommentteja myös chatiin.

6. Tee osallistujien väliset lähikontaktit mahdollisiksi ohjaamalla osallistujia yleisestä tilasta välillä tai ohjelman tietyissä kohdissa pienryhmätiloihin (esim. Zoomin breakout rooms -toiminto). Voit myös vaihdella pienryhmien kokoonpanoja ohjaamalla osallistujia uusiin huoneisiin. Voit luoda pienryhmien kokoon-

panot itse tai pyytää osallistujia itseään valitsemaan ryhmän, johon liittyä.

7. Kokoa mahdollisia esiin nousevia linkkivinkkejä ja aineistoja johonkin, esimerkiksi työpajan yhteiselle sähköiselle ilmoitustaululle, jonka voit perustaa erilliseen ilmaissovellukseen ja jättää linkin sovellukseen työpajan kotisivulle. Pyydä osallistujia jakamaan omat linkkivinkkinsä.

8. Kysy jälkitiedotusta varten, saako osallistujien kuvaa käyttää julkisesti esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa. Pyri rajaamaan kuvista pois ne, jotka eivät halua näkyä kuvissa, tai käsittele kuvat jälkikäteen.

Työpajan jälkeen

1. Kerää osallistujilta suullisen välittömän palautteen lisäksi kirjallinen palaute. Pyri selvit-

tämään, mitä osallistujat kokivat oppineensa ja miten työpaja edesauttoi heidän suomen kielen puhumistaan.

2. Kerää työpajan tuotokset yhteen ja välitä ne jossain muodossa osallistujille työpajan jälkeen. Jos kyse on piirroksista, kuten Sarjakivaa!-työpajassa, kännykkäkameralla otetut kuvat saattavat olla huonolaatuisia tai niiden laatu saattaa vaihdella suuresti. Tällöin voi olla parasta pyytää osallistujia skannaamaan kuvat tai lähettämään ne paperisina postitse järjestäjille. Anna lähetyskäytännöistä osallistujille kirjalliset ohjeet.

3. Kerää parhaat vinkit ja kokemukset talteen sekä välitä ne eteenpäin seuraaville. Pyri saamaan työpajan dokumentaatio arkistoiduksi johonkin, esimerkiksi yhdistyksen tai suomen kielen kielikeskuksen kotisivulle tai johonkin arkistoon, jotta tehdystä työstä olisi tulevaisuudessa hyötyä mahdollisimman monelle samantyyppistä työpajaa suunnittelevalle.

Sarjakivaa!-työpaja

- Rusukki-yhdistyksen työpaja Sarjakivaa! Sverigefinska barn och unga tecknar serier 4.10.2022, kesto neljä tuntia (klo 16–20)
- Järjestettiin Zoom-verkkokokousalustalla, lisäksi aineistoja ja linkkejä koottiin Padlet-sovellukseen
- Kirjan esittely- ja julkistustilaisuus 13.1.2023, kesto 1 tunti (klo 18–19)
- Kotisivu <http://kuvakivaa.se> ja Instagram-tili @kuvakivaa
- Työpajasta raportoitiin Sveriges Radio Finskan aamuohjelmassa ja Kieliviesti-lehdessä

Ohjelma (14.10.2022):

16:00–16:15 Aloittelua, järjestäytymistä – varmistamme, että kaikki pääsevät mukaan
16:15–16:30 Tervetuloa! Tapahtuman tavoitteet ja taustat, Maarit Jaakkola
16:30–17:00 Inspiraattorit Alvin Eliasson, Aku Uljas ja Malte Lyyra esittäytyvät
17:00–17:30 Näin tehdään sarjakuvaa! Sarjakuvapiirtäjä ja -pedagogi Henri Gylander
17:30–18:00 Alkulämmittelyä: ohjattu piirrostehtävä Henrin johdolla
18:00–19:30 Vapaan piirtämisen jakso: piirtämistä ja puuhastelua pienryhmissä
19:30–20:00 Päätöskokouksen ja ohjeet tulevaan, Maarit ja Leena Huss

Alvin, 7 år, ger några tips till blivande serietecknare:

- +1 Att inte vara jete starvig inte vara supernagan
- +2 Att man måste vara lagom anas so kan man inte
- +3 Att tenger inan måste man alltid anas sovet man inte vadman skarita

Tekijät • Medverkande

Järjestäjät: työpajan pedagogit • Pedagogerna

Henri Gylander on sarjakuvantekijä, kuvittaja ja opettaja Göteborgista, Suomen ja Ruotsin kaksoiskansalainen. Hän piirtää säännöllisesti muun muassa lehtiin *LasseMajas Detektivbyrå*, *Kamratposten* (KP) ja *Scout*. Hän on kuvittanut useita lastenkirjoja ja piirtää sarjakuvia myös aikuisille.

Leena Huss on eläkkeellä oleva suomen kielen professori Uppsalasta. Hän on tutkinut suomen kieltä ja monikielisyyttä Ruotsissa sekä on tällä hetkellä kiinnostunut kielenkäytön yhteyksistä ihmisen hyvinvointiin. Hän perusti Ruotsinsuomalaisen tutkimusverkoston yhdessä Maarit Jaakkolan kanssa 2021. Leenalle on tärkeää, että hänen lapsenlapsensa saavat mahdollisuuden kasvaa monikieliseksi.

Maarit Jaakkola on median ja mediakasvatuksen tutkija sekä journalistiikan dosentti Göteborgin yliopistosta. Hän on kiinnostunut medialukutaidon, oppimisen ja monikielisyyden yhteyksistä tutkijan, opettajan ja mediakasvattajan roolissa. Maarit on muun muassa Isofin suomen kielikeskuksen ohjausryhmän ja Ruotsin elokuvainstituutin elokuvapedagogisten kysymysten neuvoston jäsen. Hän on taustaltaan ja koulutukseltaan opettaja ja toimittaja sekä pitänyt useita mediakasvatustyöpajoja.

Kommentaattorit: ammattisarjakuvapiirtäjät • Serietecknarna

Ainur Elmgren on ruotsinsuomalaislähtöinen sarjakuvapiirtäjä ja sarjakuvan tutkija Oulun yliopistosta, ja hän kertoo itsestään näin: "Jag är serietecknare och historiker född i Gislaved och numera bosatt i Uleåborg, Finland. Jag är filosofie doktor i historia och jobbar som historiedidaktiker på lärarutbildningarna vid Uleåborgs universitet sedan 2020. Mitt bästa sverigefinska minne är det fina biblioteket i Gislaved som hade en jättestor finskspråkig barnboksavdelning med många serier. Min seriewebbsida: <https://www.goldenbird.se/>."

Jenny Hannula on ruotsinsuomalainen sarjakuvapiirtäjä Tukholmasta, ja hän esittelee itsensä seuraavasti: "Jenny heter jag och jag är en serietecknare född och uppvuxen i Ockelbo, men är numera bosatt i Stockholm. Jag är utbildad spelgrafiker och interaktionsdesigner och jobbar idag som UX-designer inom mobilspel. Jag har serier publicerade i flertalet antologier (Serier för Klimatet, Serienördens Kokbok, Serienördens Coronabok), blivit publicerad i tidningen Kattliv och ger även ut min rymdoperaserie SPEJS som seriefansin. 2022 blev jag tilldelad Kolehmainen-priset för "mångårig och kontinuerlig produktion av engagerande serier

i många genrer utanför de etablerade kanalerna". Min pappa kommer från Finland, men tyvärr fick jag aldrig lära mig språket som barn. Nu närmar jag mig dock mina finska rötter och besöker gärna Finland när möjligheten finns. Dessutom vill jag göra morotslåda & joulutortut till jul och äta memma till påsk! Min webbsida: <https://jennula.com/>."

Markku Huovila on ruotsinsuomalainen piirtäjä, kuvittaja, kuvataiteilija ja sanailija, joka esittelee itsensä seuraavasti: "Tecknare/illustratör/bildkonstnär/ordvrängare. Född 1947 i sydöstra Finland. Bosatt i Stockholmsförorten Tensta sedan 1978. Utbildning: Diplomikielengkääntäjä (Savonlinnan kieli-instituutti 1970-73), bildinformatör (Nyckelviksskolan 1979-80). Illustrerat böcker, gjort bokomslag, skämt- och satirteckningar+ seriestrippar till en hel mängd svenska och finska tidningar, tidskrifter och TV. Gjort hundratals radiokäserier till SR finska. 1. palkinto Helsingin Sanomain säätiön julistamassa (ensimmäisessä ja viimeisessä) pilapiirroskilpailussa 2008. Aktueellt: boken "i Tensta med tiden" (2022)- texter, tecknade serier, skämtteckningar och målningar från fyra decennier. Min portfölj finns hos Illustratörcentrum: https://illustratorcentrum.se/author/markku_huovila/."

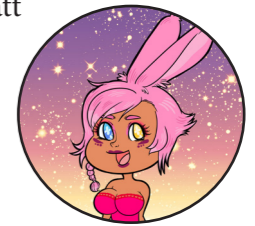
Kaisa Leka on suomalainen tunnettu sarjakuvantekijä, joka esittelee itsensä näin: "Olen porvoolainen sarjakuvapiirtäjä ja seikkailija. Julkaisemme yhdessä puolisoni ja työparini Christoffer Lekan kanssa omaelämäkerrallisia kirjoja olemisen luonteesta. Uusin teoksemme Before the Sun Sets kertoo pyörämatkasta Alaskasta Kaliforniaan. Kun emme ole kotona suunnittelemassa uusia julkaisuja, olemme useimmiten tutkimassa maailmaa joko polkupyörällä tai kajakilla. Kotisivultani voit lukea lisää: www.kaisaleka.net.

Milla Paloniemi on suomalainen sarjakuvapiirtäjä ja graafikko. Parhaiten hänet tunnetaan Kiroileva siili -sarjakuvastaan, jota hän on piirtänyt vuodesta 2003. Kemin sarjakuvapäivillä 2007 jaettavan Strippi-Lempi Palkinnon perusteluissa sanottiin, että Kiroileva siili on "ensimmäinen hahmo, joka on ärhäkkydellään tempaissut itsensä irti Internetistä ja pesiytynyt siltä lehtien ja albumien sivuille". Sarjakuvalle myönnettiin 2008 ensimmäinen Sarjakuva-Finlandia -palkinto.

Emma Åstrand on ruotsinsuomalainen sarjakuvapiirtäjä, joka esittäytyy näin: "Hej på er! Jag heter Emma, men mitt serietecknar-alias är Pamurai. Jag är född och uppvuxen i Stockholm, Sverige. Min finska mammas kreativa inflytande har gjort att jag alltid gillat att teckna och skapa. Serier var en stor och viktig del av min barndom, och jag har ritat sen jag kunde hålla i en penna, men jag har aldrig gått en formell konstutbildning. Jag har utvecklat mitt ritande genom att läsa serier och manga, titta på tecknade filmer (mycket Mumin när jag var liten) och anime. Jag ritlar mest digitalt, just nu med en platta av modellen Wacom Cintiq. Det finns alltid något nytt man kan prova inom serieteckning, vilket är anledningen till att jag gillar det så mycket. Ni kan se lite av vad jag ritlar och lägger upp här: <https://twitter.com/kavatkanellulle>."

Inspiraattorit: työpajan apuopettajat • Inspiratörerna i workshopen

Alvin Eliasson on Mönlyckessä asuva 7-vuotias ekaluokkalainen, joka on tehnyt vapaa-ajallaan neljävuotiaasta alkaen stop motion -videoita. Hän tykkää myös piirtää sarjakuvia ja omia kirjoja, joita on tuoreimpien laskujen mukaan kertynyt 85 kappaletta. Hän tykkää myös pelata Minecraftia ja Among us -peliä, ja on tehnyt aiheista pelaajan käsikirjoja. Hänen töitään julkaistaan YouTubessa ja Instagramissa nimellä Supersnabbkillen.

Aku Uljas on 12-vuotias koululainen, jonka piirustuksissa voi seurata hurjia seikkailuja ja juonenkäänteitä. Aku käy kansainvälistä luokkaa Uppsalassa ja puhuu suomea, ruotsia ja englantia. Siksi hänen tarinansakin ovat usein monikielisiä.

Malte Lyyra on 14-vuotias yläkoululainen, joka harrastaa animaationtekoa ja käy kulttuurikoulun elokuvaryhmässä Göteborgissa. Hän sai erityismaininnan sarjakuvateoksestaan ruotsin-suomalaisten lasten ja nuorten kirjoituskilpailussa vuonna 2018.

Piirtäjät: työpajan osallistujat • Deltagarna i workshopen

Vilja Holm on 7-vuotias tukholmalainen, joka puhuu kotona suomea ja ruotsia sekä käyttää sujuvasti myös englantia. Vilja tykkää piirtää erilaisia olentoja ja eläimiä. Hän leikkaa ne usein irti paperista, päällystää ne teipillä sekä piirtää niille erilaisia vaatteita ja tavaroita. Piirtämisen lisäksi Vilja pelaa mielellään Minecraftia, Among usia ja Roblox-pelejä sekä katsoo niihin liittyviä videoita. Kavereiden kanssa Vilja leikkii esimerkiksi eläimiksi muuttuvia woodwalkerseja. Kesällä lempipuuhiiin kuuluvat uiminen ja trampoliinilla hyppiminen.

Beatrix Lundqvist on 12-vuotias koululainen, joka harrastaa piirtämistä ja jääpalloa. Hän puhuu neljää kieltä ja viihtyy monenlaisten urheiluharrastusten parissa.

Blanka Lundqvist on juuri täyttänyt 8 vuotta, ja hän haluaa isona taiteilijaksi. Piirtämisen, maalaamisen ja kuvanveiston lisäksi hän rakastaa tanssimista, etenkin balettia, ja taitoluistelua.

Melody Cucchi Olbert on 7-vuotias tarmokas tyttö Blekingen Karlskronasta. Melody puhuu kotonaan ruotsia ja italiaa, mutta harjoittelee myös sinnikkäästi suomea ruotsinsuomalaisen äitinsä ja isoäitinsä kanssa. Melody tykkää eläimistä, piirtämisestä, suomalaisista lastenkirjoista, laulamisesta, askartelusta ja salibandystä.

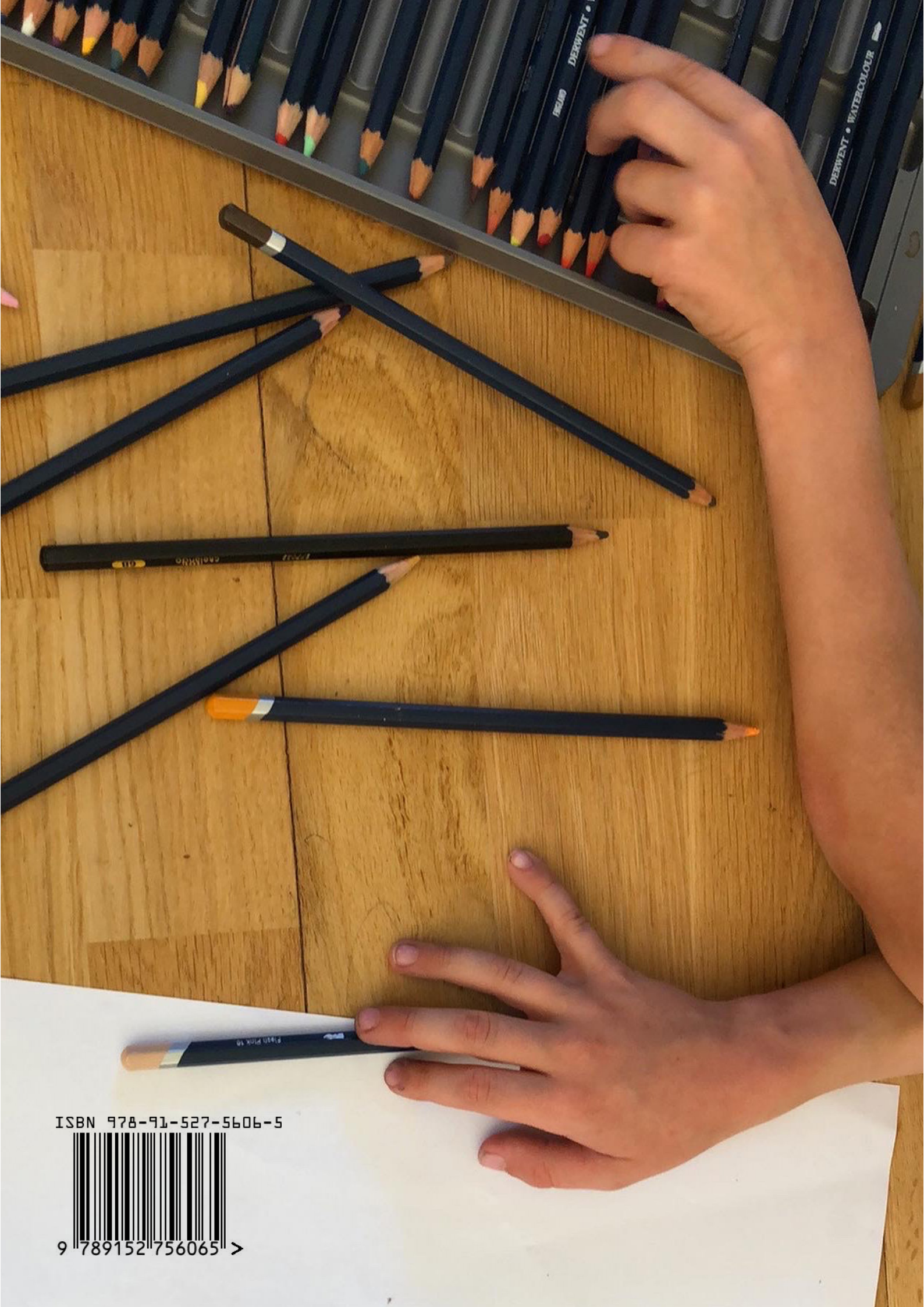
Annie Rodopoulos on tukholmalainen tyttö, joka tanssii ja laulaa mielellään. Hän pitää piirtämisestä ja piirtää mieluiten tyttöjä ja söpöjä kawaijeja. Tähän kirjaan syntyi kaksikin sarjakuvaa prinsessasta sekä yksi yhteistuotos, jonka aiheena olivat eläimet.

Ronja Roopoulos käy Tukholmassa esikoululuokkaa nimeltä Galaxen. Galaksi on kiva nimi, koska avaruudessa on pimeää ja jännittävää. Myös luonto on jännittävä. Ronja pitää jäätelöstä ja karkeista, ja hän piirtää ja askartele joka päivä. Hän maalaa mieluiten vesiväreillä. Tanssiminen, laulaminen ja halaaminen ovat myös ihania asioita.

Elliot Wathne on 8-vuotias uintia ja karatea harrastava poika, joka asui lähes 7-vuotiaaksi asti Ruotsissa. Nykyisin Elliot asuu perheensä kanssa itäisessä Suomessa Mikkelissä. Hän puhuu suomea äitinsä ja ruotsia isänsä kanssa. Elliot haaveilee tällä hetkellä sähkökitarasta, ja hänen kiinnostuksensa kohteita ovat musiikin lisäksi jalkapallon pelaaminen ja eläimet.

Alvar Östberg on 10-vuotias neljäluokkalainen Uppsalasta. Alvar tykkää pelata televisiop pelejä ja tehdä stop motion -videoita.

Tilda Östberg on 13-vuotias seitsemäluokkalainen Uppsalasta. Tilda pitää askartelusta ja on kiinnostunut luonnontieteistä.

ISBN 978-91-527-5606-5

9 789152 756065 >